Rozmer

V. 3/2002 ročník

Časopis pre kresťanskú duchovnú orientáciu

cena 35 Sk
predplatitelia: 34 Sk

Vyhrážky Bratstva Himawanti

Klamlivý svet psychotroniky

Cesty islamu

Misionári amerického evanjelia

Rozmer 3/2002

Editorial

Demokracia. Čo všetko sa dnes za ňou skrýva. Toto čarovné slovko okrem našich politikov obľubujú aj mnohé deštruktívne kulty, ktoré ním veľmi radi obhajujú svoju legalitu. Avšak používajú ho iba jednostranne. Ak si totiž niekto dovolí vyjadriť kritickú mienku na ich organizáciu, zaútočia na neho často nevyberane, onálepkujúc ho nelichotivými prívlastkami ako fanatik, tzv. samozvaný „expert", pochybný odborník a pod. Ba osočujú ho i tým, že o ňom rozširujú rôzne výmysly, napríklad to, že zarába strašením verejnosti, lebo šíri „nepravdivé" informácie o takých „humánnych" a „nevinných" náboženských spoločnostiach, akou je práve tá ich.

Tu zrejme demokracia u týchto ľudí končí, dokonca si myslím, že nie je možná. Prečo? Odpoveď je jednoduchá. Akýkoľvek kritický náhľad na sektu či jej vodcu sa v takejto skupine vedome potláča, sebareflexia jej stúpencov je na veľmi nízkej úrovni, informácie vchádzajúce dovnútra komunity sa prísne filtrujú, konanie, myslenie a dokonca i cítenie členov sa rôznymi manipulatívnymi technikami bez toho, že by si toho boli vedomí, ovláda. Ťažko potom očakávať, že ak v tlači vyjde o danej sekte kritický článok, budú jej prívrženci reagovať inak, ako obvykle reagujú – hystericky.

Podobným čarovným slovkom ako demokracia je i tolerancia. Každý, aby uhájil svoje práva, poukazuje na intolerantnosť tých druhých. Netolerantní, a teda zlí sú všetci, čo sú proti homosexuálom, ženám podstupujúcim interrupcie, lekárom konajúcim eutanáziu či voči všetkým, ktorí majú odlišnú vieru a náboženské cítenie. Iste, tolerantnosť je vlastnosťou múdrych, avšak tolerantnosť ku zlu je prejavom buď slabých, alebo nevedomých. A ak nejaká náboženská skupina pácha zlo, deštrukciu a zámerne svojich členov manipuluje a zneužíva, myslím si, že by bolo veľkou chybou byť voči nej tolerantný a mlčať.

O tom, že sa to ani na Slovensku nevypláca, svedčí i vzrastajúci počet konfliktov v našich rodinách, zapríčinených náboženským extrémizmom a zaslepenosťou, ktorú vodcovia siekt medzi svojich verných či potenciálnych stúpencov zasievajú. To sú zbrane, proti ktorým sa dá len veľmi ťažko bojovať. Mohli by o tom rozprávať mnohí bezbranní rodičia, ktorým sa takto pred očami strácajú ich deti (odchodom do sekty) a miznú kdesi v nenávratne.

BORIS RAKOVSKÝ
šéfredaktor

OBSAH

2 **Slovo o slove**
biblické slovo
Report
spravodajstvo z domova a zo sveta
(ďalej str. 9, 13, 18, 27 – 32)

3 **Misionári amerického evanjelia**
o tom, v čo veria a ako žijú dnešní mormóni sa dozviete v článku Borisa Rakovského

7 **Joga – kresťanská či východná?**
môže byť joga kresťanská?
Mariusz Gajewski si myslí, že NIE!

10 **Cesty islamu (1)**
prvá časť príspevku Andrzeja Zwolińského o histórii, ale aj o súčasných tvárach a expanzii islamu

13 **Náboženstvo starých Grékov a Rimanov (3)**
míľniky dvoch tisícročí

14 **Klamlivý svet psychotroniky**
Dagmar Gregorová sa očami vedy a logiky pozerá na niektoré z mnohých pseudometód psychotroniky

19 **Aktuálne podoby náboženského synkretizmu (1)**
Eva Orbanová sa zamýšľa nad historickými koreňmi súčasného náboženského synkretizmu

22 **Terorizmus v sektách**
medzinárodné sympózium,

25 **Vyhrážky Bratstva Himawanti**
o agresívnych až fanatických prejavoch poľskej sekty Bratstvo Himawanti píše Grzegorz Fels

28 **O čom píšu iní**
monitoring tlače

32 **Duchovná scéna na Slovensku**
recenzia

BIBLICKÉ SLOVO

Slovo o slove

„Teraz vás odporúčam Bohu a Slovu jeho milosti, ktoré má silu budovať a dať dedičstvo všetkým posväteným" (Sk 20, 32).

Pri rozlúčke sa spravidla ešte povedia a zopakujú najdôležitejšie veci. Aj apoštol Pavol pri rozlúčke s Efezanmi po troch rokoch pôsobenia medzi nimi zhrňuje hlavné myšlienky vo vedomí, že už nikdy s nimi nebude.

Garantom budúcnosti Efezanov je Boh a Slovo Božej milosti. V našej kultúre poznamenanej krízou slova sa nám zdá, že Slovo Božej milosti je podobne odmocnené ako množstvo iných vyprázdnených slov, ktoré na nás každodenne útočia. Jedným z ich negatívnych účinkov je neschopnosť počúvať a tak rozlišovať medzi podstatnými a bezcennými slovami. V informačnom tlaku patrí k dôležitej životnej múdrosti schopnosť rozlišovania medzi významnými a bezvýznamnými informáciami. Tragédiou je, ak medzi množstvom doliehajúcich slov, obrazov a pocitov nezaregistrujeme pravé, skutočne hodnotné Božie Slovo. Slovo o Božej milosti je Božie posolstvo k nám v Kristovi Ježišovi, ktoré oslovuje našu existenciu. Zjavujúci sa Boh je vždy hovoriacim Bohom.

Napriek inflácii slov živé Slovo o Božej milosti v Kristovi má aj dnes zvláštnu schopnosť a moc meniť človeka. A je to budovanie – zmena k lepšiemu. Veď práve vplyvom Slova Božej milosti vzniká nový človek – človek, ktorého identita je poznamenaná Kristovou identitou – človek pre iného. Takto sa stáva istou formou útoku na ľudský egoizmus, preto nebýva prijímaná so všeobecným porozumením. A práve altruizmus, láska k blížnemu, je aj jedným z hlavných testov kresťanskej opravdivosti. Preto sa nestačí ohäňať Bibliou – Biblia v ruke a kríž na krku nepostačuje ako znamenie autentického kresťanstva. Veď so starozákonnou Bibliou v ruke aj farizeji a zákonníci ukrižovali Krista. Biblia môže pretvoriť, ale aj znetvoriť, ako nám to ukazujú dejiny kresťanstva. Ani ona, ale ani iné kresťanské symboly magicky nemajú automatický pozitívny účinok.

Boh a Slovo jeho milosti sú nielen budujúcimi sprievodcami života kresťanov, ale aj zárukou pevného eschatologického dedičstva. Ľudia žijúci pod vplyvom Božieho Slova vo všetkých životných zápasoch môžu oslobodzujúco vnímať, že Boh má i bude mať posledné slovo nad dejinami jednotlivcov i národov. Aj keď sa nám zdá, že mlčí, nekoná alebo je skrytý. Budúcnosť však, napriek všetkým svojim turbulenciám, je už definovaná.

ONDREJ GARAJ

REPORT

Čína schvaľuje nový zákon o náboženstvách

Občianska správa Pekingu vydala balík opatrení na ochranu „normálneho" praktizovania náboženstva. Úpravy vstúpia do platnosti 1. novembra. Orgány mesta vyhlásili pre tlač, že tento zákon schválili s úmyslom chrániť praktizovanie náboženstva každého veriaceho i náboženských organizácií Pekingu, kde je veľa rôznych kultov a organizácií veriacich. Kto vstúpi na kultové miesto, musí si „ctiť tradície a nesmie praktizovanie náboženstva ovplyvňovať protináboženskou propagandou." Nariaďuje sa aj, že každý, kto chce zriadiť novú budovu, verejné štruktúry alebo uskutočňovať verejné náboženské či kultové aktivity, musí predtým získať povolenie orgánov pre náboženské záležitosti a príslušného ministerstva. Misijná agentúra MISNA.org. poukázala na to, že čínska vláda chce týmito nariadeniami iba naďalej vykonávať prísnu kontrolu nad náboženskými aktivitami a prenasledovanie bude pokračovať. Z/TK KBS, 6. 8. 2002

Prvé klonované dieťa – od sekty

TOKIO – Prekročilo ľudstvo hranicu k umelým netvorom? Budeme klonovať milióny Frankensteinov? Predstavitelia sekty s názvom Raëliáni, ktorí veria v existenciu UFO, oznámili, že v krátkom čase vytvoria prvé klonované deti. Firma Clonaid, ktorá je súčasťou tejto sekty, predviedla na veľtrhu v Tokiu šokujúci videozáznam s dôkazmi. Záznam ukazuje vedcov v klonovacom laboratóriu pri manipulácii so zárodočnými bunkami. V prvej fáze pokusu boli bunky umelo upravené a implantované do materníc 50 žien. Prvé klonované deti sa majú narodiť už do dvoch rokov.

T. Kaenzig, druhý najdôležitejší muž tejto sekty, hovorí: „V Ázii sme vítaní." Singapur nedávno povolil klonovanie a má v úmysle stať sa svetovým lídrom vo výskume zárodočných buniek. Čínska výskumníčka Lu Guanxiová, ktorá sa špecializuje na klonovanie, už vyrobila 30 klonov, ktoré majú slúžiť ako náhradné dielce pre chorých ľudí. Zakladateľom sekty Raëliánov je šialený guru Francúz C. Vorilhon. Jeho zmätené spisy sú plné opisov budúcnosti s klonovanými ľuďmi, ktorí budú používaní na všemožné účely – ako sexuálni otroci alebo najlacnejšie pracovné sily. Sekta si od svojho šialeného projektu sľubuje miliardové zisky. Asi najnebezpečnejší projekt sa týka klonu Adolfa Hitlera, ktorého chcú predstavitelia sekty opäť oživiť a postaviť pred súd...

NOVÝ DEŇ, 23. 7. 2002

Misionári amerického evanjelia (1)

BORIS RAKOVSKÝ

Už niekoľko rokov brázdia naše mestá slušne oblečení mladí muži, ktorí chodia vždy vo dvojiciach, medzi sebou sa zhovárajú po anglicky a na hrudi nosia kartičku s menom. Väčšina ľudí vie, že ide o mormónov, prívržencov *Cirkvi Ježiša Krista svätých neskorších dní.* Počas Zimných olympijských hier v Salt Lake City, centre amerického štátu Utah, v ktorom žije vyše 70 percent mormónov, pred každým priamym televíznym športovým prenosom bolo možné vidieť krátke reklamné šoty. Hoci čo-to o tejto cirkvi naznačili, rozhodne však nemohli vyčerpávajúco odpovedať na otázku, v čo veria, ako žijú a kto vlastne sú mormóni. Viem, že ani v tomto článku sa nedá povedať všetko, na stručné oboznámenie to však môže stačiť. Navyše má čitateľ možnosť si aj na tomto autentickom príklade uvedomiť, čo všetko sa môže skrývať pod pojmom „kresťanstvo"...

Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní (CJKSND) bola založená 6. apríla 1830 v mestečku Fayette (štát New York). V súčasnosti je to jedna z najbohatších cirkví (jej ročný zisk kumulovaný najmä z podnikateľských aktivít a cirkevných odvodov, tzv. členských desiatkov, sa odhaduje približne na 5 miliárd USD) s významným konzervatívnym vplyvom a to nielen v USA. Možno i preto je to jedno z najdynamickejších a najrýchlejšie sa rozrastajúcich náboženských spoločností s takmer 12 miliónmi členov pôsobiacich v 162 krajinách sveta. Na Slovensku je ich približne sto a združujú sa v troch centrách: v Bratislave, Trenčíne a Žiline. O prudkom rozmachu svedčí aj ich cirkevná štatistika, ktorá hrdo hlása, že od roku 1991 zaznamenala ich členská základňa nárast až o 49 percent a iba roku 2000 bolo na celom svete pokrstených až 274 000 mormónov. Najväčšia koncentrácia členov CJKSND je v Mexiku, Brazílii a na Filipínach. Niektoré pramene dokonca uvádzajú, že v Chile či Mexiku sa k cirkvi hlási vyše 300 000 ľudí. Za týmito vysokými číslami sa skrýva pôsobenie 61-tisíc misionárov (na Slovensku ich pôsobí 16), z ktorých väčšina sú chlapci vo veku 19 až 21 rokov. Mladíci často prerušujú štúdiá, aby vyzbrojení jazykovými znalosťami cieľovej krajiny a finančne podporovaní rodičmi mohli v cudzom svete hlásať vieru, ktorá – hoci sa na prvý pohľad zdá kresťanská – prináša so sebou i mnohé typicky americké „inovácie".

Zjavenie a výzva

Napriek tomu, že sa CJKSND považuje za kresťanskú cirkev, ekumenický dialóg s ostatnými cirkvami zavrhuje. Príčina tejto výlučnosti tkvie už v samých počiatkoch mormónstva. Budúcemu zakladateľovi CJKSND Josephovi Smithovi (1805 – 1844) sa ako 14-ročnému mladíkovi roku 1820 v modlitbe údajne zjavil Boh Otec spolu s Ježišom. Ježiš vraj Smithovi povedal, že nemá vstupovať do nijakej cirkvi, pretože „sa blížia ku mne svojimi ústami, ale ich srdcia sú vzdialené; učia ľudským prikázaniam, majú zdanie Božej milosti, ale jeho silu popierajú." Preto mormónski misionári tak radi hlásajú, že pôvodná Kristova cirkev odpadla od pravej viery krátko po smrti prvých apoštolov a že „Pán až prostredníctvom Josepha Smitha obnovil svoju cirkev a kňazstvo na zemi."

O tri roky neskôr (1823) sa Smithovi podľa vlastných slov zjavil anjel Moroni a rozprával mu o knihe napísanej na zlatých doštičkách. No až roku 1827 mu ukázal miesto, kde pred staročiami zlaté doštičky ukryl (vrch Cumorah) a tohto inak nevzdelaného syna farmára poveril, aby knihu napísanú „reformovanými egyptskými hieroglyfmi" preložil, na čo mu mali poslúžiť dva „zázračné" kamienky Urim a Thummim, spĺňajúce funkciu akýchsi prorockých okuliarov. Keď bol preklad hotový, anjel si zlaté doštičky vzal späť so sebou. Smith dielo nazval *Kniha Mormon* a roku 1830 ho vydal. To bol zároveň podnet na formovanie prvého mormónskeho spoločenstva.

Hašteriví indiánski predkovia

Kniha Mormon je (popri Biblii) kultovou knihou mormónov. Údajne bola napísaná v rozmedzí rokov 600 pred Kr. až 400 po Kr. Opisuje dávnu históriu amerického kontinentu – príbeh pôvodných obyvateľov Ameriky – predkov Indiánov, ktorí prišli v dvoch skupinách z Palestíny, a teda majú židovský pôvod. Najskôr to boli Jarediti, ktorí sa po páde Babylonskej veže (okolo r. 2250 pred Kr.) presídlili do Strednej Ameriky, kde pre vlastnú neprávosť neskôr vyhynuli. Potom (okolo r. 600 pred Kr.) to bol zasa Lehi, príslušník jedného z 12 izraelských kmeňov, ktorý mal videnie o zničení Jeruzalema, a preto sa so svojou rodinou na loďke preplavil cez oceán a pristál na brehoch amerického kontinentu.

Dvaja z Lehiových synov boli Nefi a Laman. Po smrti otca sa ich rody rozdelili na dva znepriatelené kmene – Nefitov a Lamanitov. Nefiti boli dobrí a Lamaniti veľmi zlí a bezbožní. Boh ich údajne preklial, takže im stmavla pokožka. Lamaniti približne roku 428 Nefitov vyhladili na kopci Cumorah, neďaleko Palmyry v štáte New York, kde o niekoľko storočí neskôr, roku 1827, našiel Joseph Smith zlaté doštičky. Na ne údajne zapísal prorok Mormón a jeho syn Moroni, ktorí zostali nažive ako poslední z Nefitov, históriu migrácií a osídlenia Ameriky.

Joseph Smith

Vážne pochybnosti

Ako píše David V. Barrett v knihe *Sekty, kulty, alternativní náboženství* (Nakladatelství I. Železného, Praha 1998, s. 76) existencia zlatých doštičiek, ako aj celý záhadný príbeh J. Smitha sa často spochybňovala. Kritici tohto náboženstva citujú Smithových súčasníkov, ktorí ho vykresľujú ako „notorického klamára bez svedomia" a „vulgárneho a oplzlého človeka". Príslušníci Smithovej rodiny vraj boli známi ako hľadači pokladov. J. Smith sa nechal najímať na pátranie po skrytých pokladoch – pozeraním do „zázračného" kameňa. Mormóni priznávajú, že bol roku 1826 zatknutý ako „ten, čo hľadí do skla" podľa zákona štátu New York, ktorý zakazoval „predpovedať budúcnosť alebo miesto, kde by bolo možné nájsť stratené či ukradnuté veci". To je podľa kritikov pôvod magických okuliarov a zlatých doštičiek.

Mormóni priznávajú, že bol roku 1826 zatknutý ako „ten, čo hľadí do skla" podľa zákona štátu New York, ktorý zakazoval „predpovedať budúcnosť alebo miesto, kde by bolo možné nájsť stratené či ukradnuté veci".

Záujem o nové náboženské hnutie a „objavy" J. Smitha podnietili i mnohé vonkajšie príčiny. Ako uvádza doc. Tomáš Novotný v publikácii *Přicházejí* (Oliva, Praha 1994, s. 1920), vtedajšie obdobie sa vyznačovalo okrem iného otvorenosťou voči okultným vedám (veď napríklad oficiálny vznik špiritizmu sa datuje do r. 1848). Zo súdobých prameňov sa možno dozvedieť, že v tom čase bolo v Amerike normálne rozprávať o tom, kto mal aké zjavenia, aký úkaz videl a pod. Takisto enormný záujem o archeológiu na začiatku 19. storočia, ktorý viedol k prvým pokusom rozlúštiť egyptské písmo, sa pričinil o atraktivitu Smithom objavených zlatých doštičiek, údajne napísaných reformovaným egyptským písmom.

Vážnejším problémom však je pôvod samej Knihy Mormon a jej preklad. Bádatelia v blízkovýchodných odboroch nikdy nepočuli o „upravených" (reformovaných) egyptských hieroglyfoch. Profesor Charles Anthon z New Yorku, na ktorého údajne kladný posudok sa mormóni odvolávajú, v liste F. D. Howeovi zo 17. februára 1834 napísal: „Celý ten príbeh o tom, že som vyhlásil mormónsky nápis za „upravené egyptské písmo" je naprostá lož. Keď som predmetný papier preskúmal, rýchlo som došiel k záveru, že ide o trik, možno o žart. Boli na ňom prekrútené písmená rozložené do stĺpcov a zrejme ich pripravila osoba, ktorá mala práve pred sebou nejakú knihu s rôznymi písmenami" (cit. z knihy Waltera R. Martina *The Kingdom of the Cults*, Morgan and Scott 1967, s. 160).

Keď však Kniha Mormon nebola zázračným prekladom textu vyrytého na zlatých doštičkách odhalených anjelom, odkiaľ sa vzala? Barrett uvádza zaujímavú skutočnosť, keď píše: „Kritici v minulosti najčastejšie ponúkali teóriu, že historické pasáže sú založené na rukopise nevydaného románu *Nájdený rukopis* (o pôvode amerických Indiánov – pozn. red.) od penzionovaného presbyteriánskeho pastora Solomona Spauldinga, ktorý ho zanechal v miestnej tlačiarni. (...) Spauldingova vdova a iní tvrdili, že keď bola Kniha Mormon vydaná, spoznali v nej prácu nebohého pastora." Takisto niektorí tvrdia, že Sydney Rigdon – neskoršia Smithova pravá ruka – pomáhal Smithovi pri tvorbe Knihy Mormon, po ktorej vydaní predstieral obrátenie k mormónstvu.

Navyše kritici poukazujú na fakt, že Kniha Mormon doslovne cituje celé pasáže anglického tradičného prekladu *King James Version* z roku 1611 (vyše 27 000 slov) napriek tomu, že bola vydaná až o dvanásť storočí neskôr, ako boli ukryté zlaté doštičky, z ktorých J. Smith dielo (za oponou!) prekladal. Kniha Mormon zjavne obsahuje aj citácie z Westminsterského vyznania viery zo 17. storočia a výňatok z knihy metodistického pastora Josiaha Priesta Odhalené zázraky prírody a prozreteľnosti vydanej v Albany (štát New York) roku 1825.

Treba uviesť ešte aspoň dva podstatné argumenty vyvracajúce „božský" pôvod Knihy Mormon, ktoré Barrett vo svojej knihe spomína: „Po prvé, neexistuje

žiadny archeologický dôkaz na existenciu osád, ktoré Kniha Mormon zaznamenáva, ani nijaký genetický dôkaz pre semitský pôvod amerických domorodcov. A po druhé, všetci traja svedkovia, citovaní v úvode knihy, že „videli rytiny na doštičkách", vrátane Harrisa a Cowderyho, neskôr cirkev opustili. Jeden z nich povedal: „Videl som ich iba očami viery" – inak povedané nie ako materiálne predmety. Hoci sa vo svojej starobe Harris do cirkvi vrátil, s Cowderym sa pred svojou smrťou spolu s tretím svedkom Whitmerom zhodol na tom, že CJKSND nie je pravá cirkev. Whitmer dokonca vo svojej knihe *An Address to All Believers* vyhlásil, že najneskôr roku 1833 sa z J. Smitha stal falošný prorok.

Zaujímavý je aj postreh, ktorý uvádza Donald S. Tingle v knihe *Sprievodca sektami a novými náboženstvami* (Návrat domu, Praha 1995, s. 101): „Existuje asi šesť verzií Prvého videnia Josepha Smitha, tucet podaní príbehu o nájdení a preklade textu vyrytého na zlatých doštičkách a niekoľko verzií svedectiev o existencii zlatých doštičiek. To vzbudzuje silné pochybnosti o platnosti videní a učenia J. Smitha. Mormóni by preto mali jeho výroky preskúmať nielen v modlitbách, v ktorých prosia Boha o pomoc, ale tiež dôkladným preverovaním historických podkladov. Pravé Božie svedectvo a historické skutočnosti totiž nikdy nie sú v rozpore."

Ježiš po americky

Knihy Mormon sú totiž Nefiti tými „inými ovcami", ktoré Ježiš spomína vo svojom evanjeliu (porov. Jn 10, 16).

Mormóni však idú vo svojej viere ešte ďalej. Veria, že všetky predošlé kresťanské cirkvi odpadli od pravej viery a že pravé a neporušené Kristovo učenie sa zachovalo iba v Knihe Mormon, bez ktorej nie je možné v plnosti porozumieť Božiemu slovu, ba očakávajú, že druhý príchod Ježiša Krista sa udeje práve na americkej pôde. Hlásajú, že v ich ústrednom šesťvežovom chráme, ktorý je dominantou Salt Lake City, bude raz Kristus konať posledný súd a že znovuzriadenie Sionu – nového Jeruzalema – sa uskutoční v Independence, v štáte Missouri. Jeden zo základných článkov mormónskej viery hovorí: „Veríme v doslovné zhromaždenie Izraela a znovuobnovenie desiatich kmeňov, že Sion (Nový Jeruzalem) bude vybudovaný na americkom kontinente, že Kristus bude osobne panovať na zemi a že zem bude obnovená a dostane späť svoju rajskú slávu."

Staňte sa bohmi!

Popri Biblii a Knihe Mormon patria medzi základné vieroučné mormónske spisy aj ďalšie dve diela: *Náuky a zmluvy* – zbierka zjavení J. Smitha a B. Younga, ktorá má základný význam pre organizačnú štruktúru mormónskej cirkvi, ako aj pre každodenný život jej členov, a *Drahocenná perla* – výber zo zjavení, prekladov a rozprávaní J. Smitha. Ich podrobnejšiu analýzu sme priniesli v článku T. Novotného *Cirkev Ježiša Krista svätých posledných dní* uverejnenom v č. 1/1998 (k dispozícii je na našej webovej stránke http://www.rozmer.sk). Preto sa na tomto mieste obmedzím iba na základné vieroučné body, o ktorých sa v spisoch možno dočítať. Avšak hneď na úvod chcem podotknúť, že hoci hovoria o Bohu, Ježišovi, Duchu Svätom, vzkriesení, zmŕtvychvstaní, krste, spáse, teda o základných kresťanských pojmoch, ich obsah a výklad je neraz na míle vzdialený tomu, na čo sme zvyknutí z učenia tradičných kresťanských cirkví.

Aby som bol konkrétny, uvediem hneď prvú závažnú odlišnosť. Síce je pravda, že aj mormóni veria – ako väčšina kresťanských cirkví – v Trojicu (Boh Otec, Syn a Duch Svätý) , robia však rozdiely medzi božskými osobami. Učia, že božstvo sa skladá z troch výrazných, oddelených osôb, pričom Boh Otec a Ježiš Kristus majú telo z mäsa a kostí a Duch Svätý je duchovná osoba.

Ešte väčšia priepasť je v samotnom nazeraní na Boha. Jedna zo základných mormónskych doktrín, známa aj ako *Večné napredovanie* (Eternal Progression), jasne hovorí: „Aký je človek, taký bol Boh; aký je Boh, takým sa môže stať človek." Joseph Smith k domu dodáva: „Musíte sa naučiť, ako byť bohmi (...) tak isto, ako to urobili bohovia pred vami – pôjdete od jedného stupienka k druhému, od malých schopností k veľkým (...), až kým sa dostanete do takého stavu, v akom je Boh a vystúpite na trón večnej slávy tak ako tí, ktorí išli pred vami."

Podľa tejto teórie bol aj kresťanský Boh Otec splodený iným bohom a jeho božskou manželkou, stal sa človekom a až po dosiahnutí dokonalosti sa stal Bohom našej planéty. J. Smith v kázni, ktorú mormóni považujú za „jednu z najväčších kázní, ktorú kedy smrteľný človek predniesol", povedal: „Predstavovali sme si a predpokladali sme, že Boh bol Bohom od večnosti. Chcem vyvrátiť tento argument (...) Boh sám, Otec nás

Mormóni by preto mali jeho výroky preskúmať nielen v modlitbách, v ktorých prosia Boha o pomoc, ale tiež dôkladným preverovaním historických podkladov. Pravé Božie svedectvo a historické skutočnosti totiž nikdy nie sú v rozpore.

Mormóni však podobné kritické hlasy zavrhujú ako skreslené či dokonca falošné invektívy neprajnej opozície. I naďalej sú presvedčení o jedinečnosti svojej cirkvi a čo je pre nich špecifické, sú presvedčení aj o tom, že sú nasledovníkmi autentického učenia, ktoré Ježiš odovzdal Nefitom po tom, ako po svojom zmŕtvychvstaní roku 34 navštívil Ameriku a založil tu svoju „americkú" cirkev. Podľa

všetkých, prebýval na zemi." Vo vesmíre však, podľa mormónov, navyše nie je jediným bohom. Okrem neho na iných planétach a svetoch vládne nespočetný zástup iných bohov...

Na vysvetlenie: Mormóni sa domnievajú, že všetky duše existovali už pred narodením v tzv. preexistencii. Na planéte obiehajúcej okolo hviezdy Kolob plodí náš Boh so svojimi početnými manželkami deti, ktoré tam žijú ako Boží syn či dcéra a ako duchovné bytosti bez tiel čakajú na okamih, keď sa usadia v dieťati, ktoré sa má narodiť na tento svet, takže duch a telo sa „stane živou dušou". Takto má človek možnosť prežiť na zemi pozemský život a tí, ktorí mali šťastie stať sa mormónmi, žili spravodlivo, boli verní mormónskemu učeniu a správne vykonali všetky chrámové rituály, dostanú svoju planétu, na ktorej môžu dosiahnuť dokonalosť a stať sa tiež bohmi. Ako bohovia budú so svojimi mnohými manželkami plodiť deti a celá reťaz bude pokračovať.

Trojaké nebesia

Pozoruhodným je aj učenie o trojakom nebi. Podľa neho na to, aby niekto mohol prejsť večným napredovaním a stať sa bohom alebo bohyňou, musí absolvovať nebeskú svadbu, ktorá má platnosť i pre večnosť. Obrad uzavretia takéhoto večného sobáša sprevádzajú špecifické rituály v chráme, pri ktorých žena dostáva tajné meno, ktoré pozná iba ona a jej manžel. V súdny deň týmto menom muž vyvolá ženu z hrobu. Ak to neurobí alebo by zabudol manželkino meno, ona nemá možnosť povstať k novému životu.

Podľa mormónskej viery bývajú v najvyššom nebi tí, ktorí sa už stali bohmi a sexuálnym stykom plodia duchovné deti, ktoré budú zaľudňovať nové planéty. Tí mormóni, ktorí neprešli nebeskou svadbou, budú ako anjeli bez detí slúžiť týmto bohom. Väčšina ľudí však bude prebývať na druhých dvoch nebesiach. Jedno nebo je pre dobrých, ktorí sa však nestali mormónmi, to horšie je vyhradené pre zlých. Najhoršie na tom sú však tí, ktorí boli mormóni, a túto vieru zavrhli. Pre nich už pravdepodobne ostáva iba peklo...

Doktríny „za pochodu"

Napriek tomu, že pôvodné mormónske spisy nepripúšťajú zmeny, mormónske sväté texty prešli mnohými úpravami. Známe sú časté revízie Božieho slova – Knihy Mormon (okolo 4 000), z ktorých mnohé nie sú iba štylistické či gramatické úpravy, ale sú to obsahové zmeny. Dokonca niektoré základné vieroučné pravdy obsiahnuté napríklad v knihe *Náuky a zmluvy* si protirečia s tým, čo sa píše v tejto kultovej knihe. Iné zasa, ktoré sú obsiahnuté v knihe *Drahocenná perla*, Kniha Mormon vôbec nepozná: napríklad Boh ako vyvýšený človek, schopnosť človeka stať sa bohom, pluralita bohov, tri úrovne neba, kňazstvo podľa rádu Melchizedechovho a Áronovho, krst za mŕtvych, manželstvo v nebi a pod. Naproti tomu však niektoré doktríny, ktoré sa medzi mormónmi praktizovali, boli zrušené.

Jedno z vysvetlení, prečo je to tak, je úrad „žijúceho proroka". Ten má právo náuku meniť, pretože je akýmsi hlásateľom Božej vôle na zemi. Každý mormón môže dostať svoje súkromné zjavenie, ale iba on ako prezident cirkvi môže mať autoritatívne zjavenie pre celú cirkev – on je „vidiacim zjavovateľom, prekladateľom a prorokom". Slovo takéhoto proroka sa často nadraďuje slovu Biblie a iným svätým spisom v zmysle zásad: „Žijúci Prorok je pre náš život dôležitejší ako štandardné spisy"; Prorok nepotrebuje hovoriť: »Toto vraví Hospodin«, a predsa nám dáva Písmo". Mormóni totiž veria, že Kristus riadi svoju cirkev vždy novými zjaveniami a že Božie zjavenie tak ustavične pokračuje. To im dovoľuje reagovať na „znamenia čias" a revidovať svoje učenie.

V minulosti boli napríklad mormóni známi tým, že praktizovali polygamiu (mnohoženstvo). Vtedajší vodca a žijúci prorok Brigham Young ho roku 1890 po svojom „božskom zjavení" zrušil. Pravda je však taká, že sa na to odhodlal pod tlakom amerických zákonov, pre ktoré bola táto prax neprijateľná (údajne výmenou za to, že bol štát Utah začlenený do federácie amerických štátov). Tisícky mormónskych mužov a žien však žije i naďalej, hoci tajne, v polygamných manželstvách (niektoré pramene udávajú, že takýchto rodín je vyše 50-tisíc), ba v posledných rokoch, keď sa volá po oživení pôvodných mormónskych ideálov, tento počet ešte vzrástol.

Iným príkladom je postoj mormónov k černošskej rase, ktorú donedávna považovali za prekliatu vzhľadom na svoju nepeknú minulosť ešte pred narodením (v preexistencii). Ľudia tmavej pleti preto nemali podiel na žiadnom z mormónskych privilégií: nemali prístup do chrámu, nemohli byť ordinovaní za kňazov (de facto neboli tak ani právoplatnými členmi cirkvi), nemohli absolvovať nebeskú svadbu ani sa stať bohmi. Táto prax trvala až do roku 1978, keď prezident cirkvi Spencer W. Kimball dostal „zjavenie". Na jeho základe bolo toto podľa mnohých rasistické a diskriminačné učenie zrušené. Tomu však okrem iného predchádzali i početné protestné akcie populárnych farebných športovcov. ■

Foto: archív

(Dokončenie v budúcom čísle)

Joga – kresťanská či východná?

MARIUSZ GAJEWSKI

Aby sa stal poddaným boha Indru a získal samádhi (oslobodenie), stál jogín Pandu po celý deň na jednej nohe. V Bhagavadgíte (v 6. knihe známeho staroindického eposu Mahábhárata) vysvetľuje Krišna Ardžunovi vedomosti týkajúce sa „večnej jogy", ktorú treba chápať ako najskutočnejšiu „cestu sebarealizácie" stanovujúcu „najväčšie tajomstvo". Dnes jogu cvičia už niekoľkoročné malé deti, mládež a dospelí, aby si zlepšili svoj telesný stav, fyzické a psychické zdravie. Mnohí kresťania ju zahŕňajú do svojej modlitby veriac, že obohatí ich modlitebný život.

Ako teda treba rozumieť joge? V Poľsku, podobne ako aj v iných štátoch Európy, je čoraz ťažšie nájsť mesto, v ktorom by nebolo čo i len jedno stredisko propagujúce jogu. Na poličkách knihkupectiev v oddeleniach „náboženstvo", „ezoterika", „duchovná literatúra" a pod. natrafíme na desiatky kníh, ktorých obsahom sú rôzne druhy jogy. V mnohých školách sa joga zavádza do rôznych lekcií výučby. Na mnohých „psychologicko-pedagogických" kurzoch organizovaných pre učiteľov sa joga prezentuje ako terapeutický prostriedok. Vzhľadom na takúto všeobecnú prezentáciu jogy je potrebné opýtať sa:

Čo je joga?

Podľa indickej tradície sa joga spája so sánkhjou (hoci sa výrazne od nej odlišuje v psychologickej, ontologickej a teologickej rovine). Joga i sánkhja sa zaraďujú do šiestich ortodoxných filozofických systémov nazývaných šádarsjána.

Šádarsjána, šesť doktrín, šesť systémov ortodoxnej (astika) filozofie stanovuje príznačné rysy hinduizmu – náboženstva Ďalekého východu. Týchto šesť ciest „spásy" sú: njána (analýza), vajšéšika (škola charakterových vlastností), joga (duchovná disciplína), sánkhja (analytické porozumenie tela a duše), mímánsa a védanta.

Mircea Eliade sa vo svojej knihe *Joga – nesmrteľnosť a sloboda* (Varšava 1997), ktorá má vyše päťsto strán, zamýšľa: „Štyri spoločné základné pojmy, štyri „myšlienky sily" nás privádzajú k podstate indickej duchovnosti: karman, májá, nirvána a joga. Keby sme chceli napísať kompaktnú históriu indického myslenia, vychádzajúc z ktoréhokoľvek z týchto základných pojmov, určite dospejeme k trom ostatným."

Je možné využiť jogu pri modlitbe?

Kresťanská meditácia je modlitba. Musí obsahovať vieru v osobného Trojjediného Boha – Otca, Syna i Ducha Svätého. Kresťanská meditácia je modlitba, ktorá v každom svojom aspekte predstavuje priamy dialóg medzi človekom a osobným Bohom.

Svätá Terézia z Lisieux (Ježišova) vo svojich autobiografických rukopisoch vyznáva: „Modlitba je pre mňa povznesením srdca, prostým pohľadom k nebu, výkrikom vďačnosti a lásky, súčasne v utrpení, ako aj v radosti." Svätý Ján Damascénsky chápe modlitbu ako povznesenie duše k Bohu, ako prosbu o "vhodné dobrá".

Počas mnohých storočí sa sformovalo veľa škôl modlitby. Bohatstvom Cirkvi je rôznorodosť spiritualít jej jednotlivých

ABY SA STAL PODDANÝM BOHA INDRU A ZÍSKAL SAMÁDHI (OSLOBODENIE), STÁL JOGÍN PANDU PO CELÝ DEŇ NA JEDNEJ NOHE.

duchovných spoločenstiev, ako napríklad ignaciánska či karmelitánska spiritualita alebo spiritualita sv. Alfonza Liguori.

Školy jogy

V Indii sa možno stretnúť s početnými školami jogy. Žijúc určitý čas v Indii som mal možnosť na vlastné oči pozorovať praktizujúcich jogínov a musím povedať, že ich joga nemá nič spoločné s jogou (lepšie povedané s jej imitáciou), s akou sa stretávame tu v Poľsku. Joga sa zakladá na viere v reinkarnáciu, ktorá sa bije s najdôležitejšou pravdou kresťanskej viery – zmŕtvychvstaním Krista a človeka. Hinduistickí katolíci sa vzdávajú jogy, aby mohli praktizovať kresťanskú modlitbu, ktorá ich fascinuje najmä bohatstvom svojich liturgických gest a hĺbkou spoločnej modlitby.

Pamätám sa na môj viachodinový rozhovor v Goa, kde som sa zastavil na niekoľko dní na svojej ceste z New Delhi do Bombaja. S hinduistickým jezuitom, pátrom prof. Pathom de Mellom sme sa rozprávali na tému bohatstva modlitby adorácie. Hinduistickí kresťania vnímajú bohatstvo kresťanskej duchovnosti, tej západnej, veľmi intenzívne. Na hinduistickom svätom mieste Varánási (Benáres), kde na každej ulici možno stretnúť celý zástup guru, sádhuov a iných mystikov Východu, sme sa zúčastnili na modlitbe svätého ruženca s jedným z tamojších katolíckych spoločenstiev. Nik mi tam neponúkal jogu. Skôr spev, čítanie zo Svätého písma a Eucharistiu.

„Kresťanská joga"

S tzv. kresťanskou jogou som sa stretol v Madráse (presnejšie v Adjare), ktorý je sídlom svetového teozofického centra a antikresťanských paramasonských a masonských kruhov. O tom, že nastal čas „globálnej duchovnosti" a všeobecného univerzálneho náboženstva som mal príležitosť dozvedieť sa v Puthápárti (Prasanti Nilájam) z úst hinduistického guru Sái Bábu. V ášrame, v ktorom som určitý čas pobudol, som videl stovky Európanov a Američanov, ktorí sa súčasne so vstupom do „kresťanskej jogy" vzdali viery v osobného Boha, zavrhli sviatosti a vybrali si Sái Bábu za svojho majstra.

Z PRAKTICKÉHO POHĽADU TREBA JASNE POVEDAŤ, ŽE JOGA V ŽIADNOM PRÍPADE NIE JE AKOUSI FORMOU GYMNASTIKY, CVIČENIAMI ROBENÝMI PRE ZDRAVŠÍ ŽIVOT, ĽAHŠIU KONCENTRÁCIU A POD.

To nie je gymnastika!

Nezávisle od mojich osobných skúsenostiach z ciest po Indii je iba veľmi ťažké si predstaviť hinduistu, ktorý by praktizoval jogu pre niečo iné ako pre vlastnú „spásu", alebo lepšie povedané „oslobodenie" či „uvoľnenie". Joga sa tak z teoretického, ako aj z praktického aspektu chápe ako „filozofia žitia", to znamená, že konkrétna technika sebarealizácie stanoví stupeň duchovnosti hinduistu praktizujúceho samátha dharmu (duchovné sebazdokonaľovanie).

Z praktického pohľadu treba jasne povedať, že joga v žiadnom prípade nie je akousi formou gymnastiky, cvičeniami robenými pre zdravší život, ľahšiu koncentráciu a pod., ktorú možno ľubovoľne spájať s ktoroukoľvek filozofiou či kresťanskou modlitbou tak, ako sa o to niektorí pokúšajú.

Nie je tajomstvom, že v Poľsku i vo svete sa joga propaguje rozličnými deštrukčnými sektami a skupinami vystupujúcimi pod hlavičkou New Age, ktoré sú nepriateľské voči kresťanstvu.

K čomu nás vedie joga prezentovaná v publikácii *Kresťanská joga v desiatich lekciách?* V úvode knihy čítame: „Ak kresťanský jogín ktoréhosi dňa zistí, že je viac predvídavý, ak fungovanie jeho pamäti vyvolá v ňom údiv, ak bude prekvapený odolnosťou, ak dokonca okúsi akési svoje paranormálne schopnosti či dokonca zistí, že má paranormálne schopnosti (sám som pocítil neobyčajne zaujímavé schopnosti, ako napríklad predvídavosť či intuíciu), nebude to nič, čo by v ňom mohlo vzbudiť nepokoj."

Zdá sa teda, že cvičenie tzv. hathajogy je niečo viac ako iba gymnastika. V tejto knihe sa rovnako dozvedáme o možnostiach prebudenia určitých centier, spojených napríklad s nervovým systémom, pomocou ktorých je cvičiaci schopný získať rozličné okultné schopnosti: „Tieto schopnosti sú: telepatia, jasnovidectvo, poznanie minulosti a budúcnosti a iné, definované ako okultné. Ktokoľvek, kto vážne praktizuje HATHA-JOGU, tieto schopnosti nadobudne."

Joga má výrazný iniciačný charakter (potreba guru). Adepta uvádza do sveta mágie a okultizmu. Z kresťanského pohľadu ju preto treba hodnotiť ako negatívnu.

Joga – metóda „spásy"

Povedzme to ešte raz: Joga (takisto aj hathajoga) nie je gymnastika a nemá nič spoločné so skutočnou kresťanskou duchovnosťou. Túto skutočnosť potvrdzuje aj svetovo uznávaný učenec Mircia Eliade, ktorý v spomenutej knihe *Joga – nesmrteľnosť a sloboda* poznamenáva: „Nemožno si však zamieňať hathajogu s gymnastikou."

V Poľsku pôsobí viac ako 300 rôznorodých siekt. Veľká časť z nich propaguje jogu ako skutočnú metódu spasenia. Dokonca i zakladateľ sekty Hare Krišna,

svámi Prabhupáda, hinduista nosiaci titul Bhaktivédanta, učí svojich uctievačov: „Joga nespočíva v tom, že chodíte na akési prednášky, platíte za ne, ba ani v tom, že pestujete gymnastiku". V Indii jogíni kvôli praktizovaniu jogy opúšťajú svoje domovy a usádzajú sa na odľahlých posvätných miestach, ako napríklad Vrindávan, Mathura, Prajága, Hardvar, aby sa v úplnej samote pri niektorej zo svätých riek (napr. Ganga, Džamuna, Krišna) mohli zdokonaliť v joge.

Nebezpečná pre telo i dušu

Do Centra štúdia nových náboženských hnutí Rafael sa prihlasujú ľudia, ktorí kvôli joge stratili svoje deti v sektách. Prichádzajú aj takí, ktorí prosia o pomoc, aby sa mohli vyslobodiť z okultných osídel jogy, do ktorých sa zamotali, hľadajúc – ako to sami definujú – hlbšiu duchovnosť.

Joga nie je nebezpečná iba pre našu dušu. Rovnako na fyzickej úrovni môže praktizovanie jogy znamenať výrazné nebezpečenstvo pre osobnosť cvičenca. A dá sa vlastne joga praktizovať samostatne, používajúc napríklad už spomenutú príručku Kresťanská joga v desiatich lekciách? Je to vôbec možné? Myslím si, že nie! Potvrdzuje to nakoniec i sám autor tejto „znamenitej" príručky, páter Dechanet, ktorý píše: „I keď príručka mnohé predvída, nehovorí o všetkom. Aj obozretný adept sa môže stretnúť zoči-voči s fenoménmi sprevádzajúcimi uvoľnenie určitých energií, môže prežívať duševnú krízu a nenájde vysvetlenie ani radu v knižkách. A nie vždy sa so svojimi otázkami môže obrátiť na ich autorov." Koho teda potom poľský čitateľ požiada o radu? Čo robiť s fenoménmi, ktoré sa tu vyskytnú? No predsa, ako píše Dechanet, „je možné, že mladý človek očarený prvými výsledkami, bude unesený a stratí mieru (najmä čo sa týka dýchania a zadržiavania dychu). Príliš dlhé zadržiavanie dychu môže vyústiť až do zástavy srdca..."

Na otázku, či sa človek zaobíde bez guru, Dechanet odpovedá: „Väčšina cvičení, ktoré joga ponúka, nepredstavuje žiadne nebezpečenstvo, no stávajú sa nebezpečné dokonca pre zdravých ľudí, ak sa používajú bez miery a uváženia. A čo s chorými? Prítomnosť osvedčenej príručky sa pre jedných, ako aj pre druhých môže ukázať naliehavá, ba až nevyhnutná." Každý, kto sa zaoberá jogou, by si mal byť preto vedomý, že „nedostatok rozvahy a náhlenie sa môžu mať za následok narušenie biologického rytmu a katastrofálnu deštrukciu psychických štruktúr."

Odkiaľ však nabrať spomínanú rozvahu? Dobročinná, tzv. „kresťanská joga" sa stáva nebezpečná pre fyzické, psychické, ale i duševné zdravie. Ako len čudne v tejto súvislosti znejú Dechanetove slová: „Ak ťa cvičenie nedovádza k šialenstvu, je to iba vďaka obozretnosti guru."

ŽIADNA TECHNIKA NIE JE SCHOPNÁ NAHRADIŤ TÚŽBY SLOBODY, KTORÉ SA RODIA PRI SMEROVANÍ K BOHU.

Nakoniec si treba položiť otázku, čo majú joga a kresťanská meditácia spoločné. Je joga schopná obohatiť kresťanskú modlitbu? Môže sa stať sama modlitbou? Myslím si, že takáto syntéza je nemožná. Telo zohráva pri modlení nepochybne dôležitú, no nie najpodstatnejšiu úlohu. Nie je bez významu, akú pozíciu zaujímame, keď sa obraciame k Bohu. Treba však pamätať na to, že modlitba je dialóg. ■

Z časopisu SEKTY I FAKTY č. 2/2001
preložil FILIP HOCHEL
Foto: autor

REPORT

Al-Kájda plánovala atentát na katedrálu v Bologni

Špeciálna jednotka karabinierov v Taliansku tvrdí, že zabránila atentátu na Baziliku sv. Petra v Bologni, ktorý plánovala teroristická skupina Al-Kájda z Milána. Dôvodom malo byť neúctivé zobrazenie Mohameda. Britská tajná služba súčasne vypátrala spojeneckú skupinu milánskych teroristov v Anglicku.

V katedrále v Bologni sa nachádza gotická freska, ktorej autorom je Giovanni da Modena a nazýva sa Mohamed v pekle. Podľa niektorých interpretácií má znázorňovať pekelné muky Mohameda, preto sa mala katedrála zničiť. Pod zámienkou gotickej maľby sa mal spáchať veľký útok na baziliku a tak demonštrovať mocenské pozície tejto teroristickej organizácie v Taliansku. Freska sa nachádza v Bologniniho kaplnke a je inšpirovaná 28. spevom Danteho Božskej komédie. Základný kameň chrámu položili roku 1390 pri príležitosti získania práv mesta.

Z/TK KBS, 3. 7. 2002

Mafia mobilizuje proti cirkvám

PALERMO – Novou vlnou násilia proti cirkvám chce mafia v Palerme zjavne zastrašiť kritických duchovných. Koncom mája spustošila v sicílskom hlavnom meste šesť katolíckych Božích domov. Všetky spravujú duchovní, ktorí sa sociálne angažujú a neváhajú kritizovať organizovaný zločin. Séria útokov sa začala 4. mája v kostole Santa Lucia, keď skupina násilníkov spustošila sakristiu, hasiacim prístrojom znešvárila bočné lode a deti na katechizme varovala, aby sa ani nepohli. Potom napadla historický chrám Magione, ktorý spravuje odvážny protimafiánsky kňaz Giacomo Ribaudo. Tam násilníci narobili veľa škôd a ukradli 500 eur. Polícia utvorila zásahovú jednotku, ktorá má ohrozované chrámy strážiť.

KIPA/TK KBS, 25. 6. 2002

Cesty islamu (1)

ANDRZEJ ZWOLIŃSKI

Bezprostredne po teroristických útokoch v USA vlani v septembri si celý neislamský svet začal klásť nástojčivé otázky: Čo sa skrýva za slovom „islam"? Čo sú to za ľudia, ktorí vyznávajú toto tak rýchlo sa šíriace náboženstvo? Čo pre moslimov znamená džihád a aké možno od neho očakávať nebezpečenstvo? Hoci od tragických udalostí uplynul už rok, veríme, že aj prostredníctvom tohto príspevku privítate možnosť oboznámiť sa so svetom – pre nás možno vzdialeným, ktorý kráča po stáročiami vychodených cestách islamu (red.).

Slovo islam v arabčine znamená dobrovoľne sa „podrobiť Božej vôli". Islam je najmladšie z troch veľkých monoteistických náboženstiev a jediné (okrem manicheizmu zaniknutého v 10. – 13. storočí), ktoré historicky vzniklo po kresťanstve. Pred vznikom islamu arabský spoločenský systém fungoval na kmeňovo–rodových princípoch. Moc nad jednotlivými kmeňmi bola v rukách šejchov (šľachetných), ktorí sa tešili veľkej úcte spoločenstva. Arabi poukazovali na dvoch svojich predkov: Kahtana, ku ktorému sa hlásili arabské rody zo severu, a Izmaela, s ktorým spájali svoj pôvod Arabi z juhu. Po vzniku islamu v 6. storočí sa uprostred horských kočovníkov Hidžazu, zjednotených rodov beduínov, začala formovať ríša, ktorá v čase Mohamedovej smrti (632) už zaberala rozsiahle územie Arabského polostrova.

Z nábožensko-historického hľadiska sa obdobie bezprostredne pred Mohamedovým vystúpením považuje za prelomové. Polyteizmus, ktorý bol v tom čase všeobecne rozšírený, sa začal otriasať v základoch, určite aj pod vplyvom židov a kresťanov žijúcich na týchto územiach. Hlásanie pravdy o jedinom Bohu sa v Koráne (korán – arab. čítanie) spájalo s výzvou konať dobro v mene Boha, lebo v deň súdu každý, „kto vykonal dobro, hoci malé ako zrnko prachu, on ho uvidí" a každý, „kto vykonal zlo, hoci malé ako zrnko prachu, on ho uvidí" (Korán 99, 7 n). V tomto zmysle sa akceptovala všeobecne povinná etika, ak zachovávala kmeňovú morálku, v ktorej očiach bola správa kmeňa vždy korektná, musela sa podporovať, a to nezávisle od toho, čo sa v jednotlivých prípadoch považovalo za správne.

Expanzia islamu

Rýchlo sa rozširujúca komunita po Mohamedovej smrti zabrala všetky oblasti Arabského polostrova okrem púšte. V rokoch 639 – 642 si Arabi podmanili Egypt, 640 – 642 Perziu, roku 670 obsadili územie severozápadnej Afriky a roku 711 sa dostali do Španielska; ich vpád do Francúzska sa zastavil roku 732 pri Tours a Poitiers (Karol Mlot). Aj na východe za vlády Umajjovcov a ešte väčšmi pod panstvom abbasidskej dynastie (749 – 1258) sa expanzia islamu rozrastala a siahala až do Indie. Presnejšie možno povedať, že za prvých 700 rokov islamského letopočtu sa islamská nadvláda upevňovala jednak v tzv. pôvodných krajinách (Severná Afrika, Egypt, Blízky východ, čiastočne Turecko, Irak a Irán), jednak sa počas ďalších sedemsto rokov islam rozširoval na nové ázijské a africké územia, ako aj do Indie, Indonézie a čiernej Afriky.

V období kalifatu Abbasidov (750 – 1258), keď sa islamská nadvláda ďalej rozširovala, sa vyznávači v ideovej jednote zároveň rozštiepili na sunnitov, ktorí bránili jednotu arabskej ríše podporovanú zásadami ortodoxného islamu,

a šíitov, priaznivcov arabského chalifa Alího (656 – 661), Mohamedovho zaťa, manžela jeho dcéry Fatimy, ktorí – inšpirovaní národnostnými túžbami – chceli rozbiť ich jednotu. Okrem šíitov a sunnitov treba spomenúť ešte skupinu charidžovcov, ktorá sa odtrhla od spoločenstva (umma), lebo podľa nej kalifom mohol ostať alebo byť len ten, kto mal na to schopnosti a zodpovedné morálne a náboženské vlastnosti, hoci by bol i čiernym otrokom.

Po páde Abbasidov, o ktorý sa pričinili aj nájazdy Mongolov, do 16. storočia na arabskom východe pretrvala vláda Mamelukov a na západe malé kráľovstvo španielskej Granady. Dobyvační Mongoli sa usadili v Iráne, kde založili moslimské sídla na čele s dynastiou Ilchanidov (1227 – 1336) a Timuridov (1387 – 1502). Odlišnými cestami sa vyvíjala história islamu v sídlach osmanských Turkov (okolo roku 1300 – 1924), v Indii, ako aj na území suverénneho Afganistanu (1747).

Porážka veľkej osmanskej ríše roku 1683 ukončila expanziu islamu a túžbu o arabskom panovaní vo svete. Deväťnáste storočie a začiatok 20. storočia bolo poznačené bojmi, najmä o upevnenie islamu v Turecku, národnooslobodzovacími hnutiami, ktoré viedli k vzniku viacerých nezávislých štátov.

„Apoštolom panislamizmu" sa stal koncom 19. storočia Džamal od–Din al-Afghani. V súlade s jeho požiadavkami moslimovia dodnes usilovne trvajú na obnovení harmónie medzi konzervatívnym islamom a potrebami modernej súčasnosti.

V súvislosti s úpadkom arabskej kultúry sa často poukazuje na vonkajšie príčiny, predovšetkým na nájazdy a vojny, hlavne križiacke výpravy, ako aj na nájazdy Mongolov v 13. storočí. Politické vedomie moslimov sa však nezlomilo ani v tomto období, o čom svedčí dobytie Konštantínopolu roku 1453 Osmanom Mohamedom II., ako aj mnohé výboje tureckých vojsk na Balkán a do západnej Európy. Práve rozvoj novodobej techniky a koloniálna politika Anglicka a Francúzska (koniec 18. a začiatok 19. stor.) spôsobili, že moslimovia islamského sveta si na nasledujúcich početných pádoch uvedomili kultúrny, vedecko-technický a politický úpadok kultúry, ktorá našla – ako je známe – v druhej polovici 20. storočia svoje vyjadrenie v novom sebavedomí. V tomto kontexte je tiež známy optimizmus moslimov týkajúci sa islamskej budúcnosti, opísanej v mnohých arabských a perzských spisoch vydaných vo veľkom náklade v 70. – 80. rokoch 20. storočia. Zaznamenáva sa v nich na jednej strane čoraz väčší počet obrátení na islam v čiernej Afrike, a na druhej strane úpadok tradičného náboženstva v Európe, v čom autori vidia možnosť presadenia islamu na doterajšie miesto kresťanstva.

ISLAM SA STAL ZÁKLADOM PRE NAJROZLIČNEJŠIE PROGRAMY A POLITICKÉ SYSTÉMY.

Islam – srdce štátu

V moslimskom svete sa islam považuje za základ organizácie štátu. Jednotlivé štátne inštitúcie sú podriadené Bohu, ktorý je najvyšším vládcom. Armáda, poklad štátu, patrí Alahovi. Kalif – tieň proroka, je zástupcom Boha na zemi. Účasť na náboženskej a štátnej správe je viditeľný v Turecku, Indonézii, Pakistane, Afganistane a v Mauretánii.

Islam sa stal základom pre najrozličnejšie programy a politické systémy. Egyptský prezident Džamal Abd al–Násir (1918 – 1970) tvrdil, že islam nie je v rozpore so socializmom. Súlad socializmu s islamom zdôrazňuje iracká konštitúcia z roku 1964. V centre uvedených štátov sú monarchie (Saudská Arábia, Kuvajt, Maroko, Jordánsko, Irán, Katar), republiky (Irak, Indonézia, Jemen, Pakistan) a štáty odvolávajúce sa na koncepciu arabského socializmu (Egypt, Alžírsko, Sudán, Líbya). Vo všetkých týchto krajinách je najsilnejší tzv. arabský nacionalizmus, čiže pocit silného náboženského spojenia, dominujúceho nad pocitom spoločenstva štátu.

Socializmus s islamskou tvárou

Na koncepciu tzv. arabského alebo moslimského socializmu sa odvolával Egypt za čias Násira, a Líbya. Tvorcom najjednotnejšej teórie arabského socializmu bol Mustafa as–Sibai, profesor práva a teológie na univerzite v Damašku. Zdôrazňoval potrebu starostlivosti štátu o spoločné záujmy občanov, priznávajúc jednotlivcom právo na ochranu života a zdravia, slobodu, vzdelanie, prácu, malé súkromné vlastníctvo, obmedzené štátom na ceste k znárodneniu. Násir spájal idey arabského socializmu a islamu s myšlienkou panarabizmu.

Najsilnejšie vplyvy v medzivojnovom období mala Komunistická strana Turecka, ktorá mala nádej, že sa po boľševickej revolúcii rozšíri do celého sveta. V neskoršom období si komunisti zachovali silné vplyvy v rozhodujúcej väčšine arabských štátov. Veľmi často sa skrývajú v politických stranách s rôznymi názvami, napríklad Strana socialistickej avantgardy (PAGS) v Alžírsku, alebo Strana pokroku a socializmu (PPS) v Maroku.

Iným strediskom (okrem Egypta), ktoré má tendenciu zohrávať úlohu v centre moslimského sveta, je Turecko. Turecký svet je obrovský, lebo okrem Turecka ho tvoria bývalé republiky ZSSR, v súčasnosti samostatné štáty Azerbajdžan, Kazachstan, Uzbekistan a Turkménsko. Tureckým jazykom sa hovorí aj na Sibíri a v čínskom Sinkiangu. V súčasnom svete používa turečtinu vyše 100 mil. ľudí. V Turecku prebieha široké

veľkorysé obrodenie islamu. Od roku 1949 sa moslimská výučba vrátila do základných a stredných škôl a od roku 1983 sa stala povinná, dokonca i pre židovské a kresťanské deti.

Boj o moc

V moslimskom svete v súčasnosti principiálne pretrváva rozdelenie na sunnitov a šíitov. Najväčším vedeckým strediskom sunnitov je univerzita al-Azhar v Káhire, sídlo ortodoxnej islamskej tradície. Hlásajú milenarizmus, kult mučeníkov, utrpenie, puritánstvo a oddanosť násiliu, ktorý sa stal prameňom nepokojov v moslimskom svete. Šíiti pretrvali predovšetkým v Sýrii, Iraku, Iráne a v Libanone.

Pakistanskí šíiti sa usadili v Libanone roku 1949 (300 tis.) a potom roku 1967 (po ich násilnom vytlačení z Jordánska Husajnom v rokoch 1970 – 1971) utvorili vo vnútrozemí enklávu riadenú teroristami Organizácie za oslobodenie Palestíny (OOP). V rokoch 1975 – 1976 bola výsledkom pokračujúcej občianskej vojny medzi šíitmi z OOP, ktorú podporovala intervencia Sýrie (riadená cez alavitov, túžiaca prevziať od Egypta veliteľstvo arabského sveta), legitímnou mocou Libanonu, súkromnými armádami kresťanských siekt a moslimmi, smrť 40 tisíc ľudí. Bejrút bol zničený. Intervencia Izraela roku 1982 odstránila a rozprášila OOP v Libanone.

Šíiti a ostatní mohamedánski fundamentalisti sa usilovali zvrhnúť vládu v Egypte. Roku 1981 sa im podarilo zavraždiť prezidenta Anwara Sadata (1918 – 1981). Roku 1979 mocensky ovládli sanktuárium v Mekke, chceli zničiť saudskú kráľovskú rodinu. Veľmi špekulatívne víťazstvo získali v rokoch 1978 – 1979, keď zhodili z Pávieho trónu iránskeho šacha a zriadili „Islamskú republiku". Šach panoval od roku 1944. V šesťdesiatych rokoch, keď náhle vzrástli zisky z predaja ropy, sa počas revolúcie, ktorú nazval „biela", rozhodol okamžite zmodernizovať štát podľa Stalinovho vzoru. V rokoch 1973 – 1978 preinvestoval približne 70 miliárd dolárov. Táto revolúcia mala spájať „princípy kapitalizmu, socializmu a komunizmu". Šach tvrdil, že „za posledných tritisíc rokov sa neudialo toľko zmien. Celá štruktúra sa obracia naruby". Nadmernými výdavkami spôsobil veľkú infláciu. Aby ju zastavil, organizoval študentské skupiny, ktoré väznili „špekulujúcich" obchodníkov a drobných podnikateľov. Mládež našla záľubu v násilí a obchod sa obrátil proti šachovi.

Vodca šíitskych fundamentalistov, ktorým šach ako prezident odovzdal moc v Iráne, bol Chomejní (1900 – 1989). Konajúc v mene „moslimskej republiky", vytvorenej roku 1979, v prvých dvoch rokoch jej existencie spôsobil, že náboženské súdy odsúdili 8-tisíc ľudí ako „nepriateľov Alaha". Kostoly a synagógy padli do ruín, cintoríny sa zneuctievali, svätyne boli zničené (zdemolované). Prenasledovanie irackej sunnitskej menšiny a reakcie proti perzským šíitom v Iraku viedli k vojne medzi Iránom a Irakom (1980), veľké rafinérie v Abadane boli zničené a iránske naftové polia bombardované. Personál veľvyslanectva USA držali ako rukojemníkov, prepustili ich len za výkupné. Chomejní sa pripájal k medzinárodnému terorizmu. Istý čas dokonca financoval skupiny OOP.

Situácia v Afganistane

O obrodu islamu a šachov pád sa pričinilo vypuknutie občianskej vojny v Afganistane. ZSSR podporil knieža Mohameda Dauda, ktorý nebol marxistom, keď roku 1953 zaviedol v Afganistane ústavnú monarchiu. Podobne Dauda urobil o 20 rokov neskôr, keď zvrhol kráľa a udelil si titul prezidenta. Súčasne podporoval jednotnú marxistickú stranu, ktorá v podobe ľudovodemokratickej strany roku 1977 zoskupila tri hlavné revolučné frakcie. Viedli ich: Babrak Karmal, Nur Muhammad Teraki a Hafizullah Amin. Tí však v máji 1978 uskutočnili prevrat, ktorý odstránil Daudu. Moc prevzal najsilnejší z trojice – Amin. Prvým jeho činom bolo zastrelenie tridsiatich členov Daudovej rodiny pred jeho očami, členov vlády a napokon aj jeho samého. Amin, podporovaný bývalým ZSSR, bez súdneho procesu uväznil a dal mučiť 12-tisíc ľudí. Pristúpil tiež na plán, aby v rámci prebudovania štátu zničil celé dediny. Keď Chomejní udelil podporu moslimským povstalcom v Afganistane, Amin zintenzívnil teror, dokonca mal v úmysle celkovo oslabiť islam. Karmala sa zbavil tak, že ho poslal za veľvyslanca do bývalého Československa a Terakiho zastrelil. Dňa 12. augusta 1979 neďaleko moslimského svätostánku v Kandaháre zaživa sťahovali kožu z tela tridsiatim ruským poradcom.

Na Aminovu žiadosť vstúpili koncom roka 1979 do Afganistanu sovietske vojská. Spolu s nimi prišiel Karmal, ktorý prevzal moc. Amina s manželkou, siedmimi deťmi a tridsiatimi členmi osobnej stráže zavraždili. Karmal vládol ako sovietska bábka. Vojaci bývalého ZSSR v mene Karmala viedli boj s partizánmi. Z Afganistanu ušlo približne 2 milióny ľudí (1 a pol milióna do Pakistanu a 500-tisíc do Iránu), čo je osmina obyvateľstva krajiny.

Korán verzus Biblia

Kresťania od začiatku bojovali proti nárokom moslimov o uznanie Mohameda ako proroka a dokonca ako predpovedaného Parakleta (por. Korán 61, 6). Moslimovia naproti tomu (na základe tézy o sfalšovaní Písma) sú skeptickí k Biblii, zápasia s náukou o vtelení a taktiež s náukou o Svätej Trojici. Veria v narodenie Ježiša z panny, jeho zázraky, spravidla odmietajú jeho smrť na kríži a popierajú, že je Božím synom.

Po viacročných ťažkých vzájomných vzťahoch, polemike a ozbrojených konfliktoch (napr. krížové výpravy, kolonizácia) v druhej polovici 20. storočia sa ukazoval istý zvrat smerom k dialógu. Zároveň Svetová rada cirkví, ako aj Katolícka cirkev hľadajú príležitosť na dialóg s moslimmi. Cieľom takých stretnutí je lepšie vzájomné spoznanie, aby sa odstránili prekážky, resp. aby sa im predišlo a na spoločnej báze sa podnikli kroky smerom k vzájomnej spolupráci pre dobro ľudí a pokoja vo svete.

V súčasnosti sa vo svete v rôznych prúdoch islamu nachádza približne 900 miliónov moslimov, z toho sunnitov 800 miliónov (89 %), šíitov 96 miliónov (11 %) a charidžovcov asi 3 milióny (0,4 %). ■

Preložil MATEJ DZIAMBOR
Foto: ACTUALITÉ DES RELIGIONS

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Náboženstvo starých Grékov a Rimanov (3)

Doposiaľ bolo sformulovaných mnoho definícií. Niektoré vidia podstatu náboženstva v stretnutí sa človeka s tým, čo je posvätné a nedotknuteľné (tabu). Iné zasa nachádzajú túto podstatu v pocite závislosti od nekonečna, resp. vo vedomí závislosti od vyššej, transcendentnej moci. Alebo jednoducho od niečoho, čo presahuje ľudské poznávacie schopnosti. Všetky tieto a im podobné definície sa dotýkajú mnohých významných aspektov náboženstva. Zároveň zostáva faktom, že je veľmi ťažké podať iba jedno presné a vyčerpávajúce vymedzenie pojmu *náboženstvo*. Mnoho totiž záleží na tom, z akého stanoviska sa k fenoménu náboženstva a k jeho definovaniu pristupuje, či zvonku alebo znútra, na základe objektívneho výskumu či vlastných skúseností, a preto definícií môže byť viacero.

Ani u Grékov nenachádzame presnú definíciu. V klasickej gréčtine ani neexistovalo špeciálne označenie pre pojem náboženstvo. Gréci používali buď rôzne opisy, alebo výraz *theosebeia*, čo značí ctiť si bohov, mať k nim úctu. Podobný je výraz *eusebeia* z rovnakého základu, znamenajúci zbožnosť či bohabojnosť. Výraz *theologia* sa objavuje až neskôr a znamená náuku o bohoch, nie vlastné náboženstvo. Podobne ani latinský výraz *religio*, ktorý prešiel do mnohých moderných jazykov, neznamenal pôvodne celý komplex javov, ktorý sa dnes spája so slovom náboženstvo, ale len ostych a úctu pred niečím, alebo v širšom poňatí starostlivé zachovávanie všetkého, čo sa vzťahuje na uctievanie bohov. V tomto zmysle vykladal religio rímsky mysliteľ Cicero vo svojom spise *O prirodzenosti bohov*. Spájal ho so slovom relegere (ustavične mať na pamäti), starostlivo dbať, ktoré je opakom slovesa *neglegere* (zanedbávať). Výraz religio sa etymologicky odvodzoval aj od slovesa *religare* (pevne spájať) a videlo sa v ňom pevné spojenie s bohom, resp. vytvorenie vzťahu s ním. Podľa výkladu cirkevných otcov Lactantia a Augustína to priamo znamená nadviazanie opätovného (predtým v dôsledku hriechu prerušeného) spojenia medzi človekom a Bohom, teda ich zmierenie. Prirodzene takýto výklad nezodpovedal rímskemu chápaniu náboženstva a väčšmi odrážal neskoršie predstavy prvých kresťanských apologétov.

Správny výklad slova religio sa príliš nelíši od významu gréckeho theosebeia. Antický človek videl v náboženstve uznanie nejakej vyššej moci, stojacej nad ľudským životom a konaním, i určitý ostych pred ňou (gr. aidós), ale predovšetkým prejavovanie úcty k nej. A práve vzťah človeka k bohu či božstvu býva určovaný ako jeden z hlavných predmetov štúdia náboženstva.

U Grékov nachádzame ešte ďalší výrazný prvok základného náboženského pocitu, nazývaný slovom *thombos* (údiv, úžas). Tento výraz označuje stav, do ktorého sa človek dostáva vtedy, keď sa stretne s pôsobením božstva, alebo s niečím posvätným a nevysvetliteľným, teda s tým, čo sa vo všeobecných definíciách náboženstva uvádza ako sanctum, sacrum, numinosum, mysterium fascinosum et tremendum atď. (t. j. sväté, numinózne, tajomné, ktoré vzbudzuje posvätnú hrôzu a zároveň priťahuje) a čo je úplne odlišné od profánneho. Všetko, čo mocne pôsobí na človeka, pochádza podľa Grékov od boha alebo bohov, či už je to hviezdne nebo nad hlavou alebo mravný zákon skrytý vo vnútri človeka, ako ho odhaľovali filozofi. Je to pôsobenie boha i boh sám. V náhlom údive antický človek často priamo pocítil zásah božstva a jeho bezprostrednú prítomnosť. Žasol, čudoval sa a velebil jeho moc. Tento posvätný úžas sa vyskytuje už u Homéra a nie je cudzí ani židovskému a kresťanskému chápaniu. Napríklad v Knihe žalmov vidíme, ako zbožný žalmista veľmi často prejavuje úžas nad dielami Stvoriteľa a oslavuje jeho mocné skutky. Výraz thombos sa nachádza v Starom zákone v preklade Septuaginty i v Novom zákone, v evanjeliách. Aj apoštolovia žasli a cítili posvätnú bázeň napríklad pred Ježišovými zázrakmi, alebo pri Kristovom vzkriesení.

PETER GAŽÍK

REPORT

Spolunažívanie kresťanov a moslimov v Indonézii sa zlepšuje

Spolunažívanie medzi kresťanmi a moslimmi sa po troch rokoch konfliktu na ostrove Moluka v Indonézii konečne zlepšuje. Rehoľníci pôsobiaci v tejto krízovej oblasti, najmä v diecéze Ambon, oznámili, že desiatky extrémistických bojovníkov moslimskej skupiny La Skardžihád odchádzajú na ostrov Jáva. Rovnako obyvatelia blízkych kresťanských oblastí v okolí mesta Kudamaty odovzdali svoje zbrane a muníciu armáde. Od roku 1999 tu zahynulo vyše 9 000 ľudí a tisíce ďalších ušlo zo svojich domovov kvôli násilnostiam.

RÁDIO VATIKÁN/TK KBS, 17. 7. 2002

V ČR sa hlási k náboženstvu 32,1 % ľudí

Český štatistický úrad v utorok 16. júla zverejnil výsledky sčítania ľudí, domov a bytov 2001, ktoré sa konalo v Českej republike 1. marca 2001. Z celkového počtu 10 230 060 obyvateľov Českej republiky (ČR) sa k náboženstvu hlási 3 288 088 osôb, čo je 32,1 %, z toho 35,5 % žien a 28,6 % mužov. Najviac členov má Rímskokatolícka cirkev – 2 740 780 veriacich, ktorí tvoria 26,8 %. Druhou v poradí je Českobratská cirkev evanjelická so 117 212 členmi, ktorí tvoria 1,1 % a na treťom mieste sa umiestnila Cirkev československá husitská, ku ktorej sa hlási 99 103 veriacich, čo je takmer 1 percento z celkového počtu obyvateľov. Počet príslušníkov ďalších cirkví sa pohybuje pod hranicou jedného percenta. Na porovnanie, pri sčítaní ľudí roku 1991 sa za veriacich označilo 43,9 % obyvateľov, z toho 47,0 % žien a 40,7 % mužov. Z počtu obyvateľov, ktorí sa prihlásili ako veriaci, deklarovalo príslušnosť k Rímskokatolíckej cirkvi 89 %, k Českobratskej cirkvi evanjelickej 4,5 % a k Cirkvi československej husitskej 3,9 %. Sčítanie ľudu roku 1950 zaznamenalo 93,9 % veriacej populácie.

TS ČBK/TK KBS, 18. 7. 2002

DAGMAR GREGOROVÁ

Klamlivý svet psychotroniky

„Psychotronika je veda o mimoriadnych schopnostiach človeka" – tvrdí nejedno vydanie slovníka cudzích slov. Ak sú o vedeckosti psychotroniky presvedčení vzdelaní ľudia, ktorí príslušné odborné slovníky zostavovali, nemožno sa čudovať, že o tom len málokto pochybuje. Prečo však štúdium psychotroniky nie je súčasťou výučby na školách? Prečo v Európe neexistujú oficiálne vedecké inštitúcie, ktoré by sa overiteľnými vedeckými metódami zaoberali výskumom tzv. psychotronických javov? A prečo aj u nás zanikli tie, ktoré kedysi existovali (v bývalom Československu napr. Psychoenergetické laboratórium a Laboratórium psychotroniky a juvenológie – obe ako súčasť Vysokej školy chemickotechnologickej v Prahe)?

Z reklamy na služby psychotronikov jednej z niekoľkých tisícok internetovských psychotronických stránok: „Tu sa dozviete viacej o sebe a vašej budúcnosti – diagnostika vášho zdravotného stavu, profesijné predpoklady, partnerské vzťahy atď. Psychotronici sa napojujú na vedomie skúmanej osoby, prípadne priamo na vedomie Univerza."

Psychoenergetické laboratórium viedol pravdepodobne najvýznamnejší predstaviteľ československého paranormálneho výskumu, prof. František Kahuda (1911 – 1987), pôvodne stredoškolský učiteľ fyziky, neskôr vysokoškolský pedagóg a minister školstva v rokoch 1956 – 1963. Do dejín psychotroniky vstúpil teóriou prenosu takzvanej „mentálnej energie" pomocou častíc – mentiónov, ktorým prisúdil nekonečnú rýchlosť ich šírenia sa priestorom, aby pomocou nich mohol „vedecky" vysvetliť údajné telepatické javy na veľké vzdialenosti. Vedúcim Laboratória psychotroniky a juvenológie bol Dr. Zdeněk Rejdák, editor knihy *Telepatie a jasnovidnost* (Svoboda, Praha 1970). Na Slovensku je asi najaktívnejším psychotronikom Ing. Andrej Sándor, ktorý bol donedávna vedúcim (a pravdepodobne aj jediným výkonným pracovníkom) seneckého Pracoviska experimentálnej psychotroniky Výskumného ústavu živočíšnej výroby v Nitre. Je autorom knihy *Psychotronika pre každého.*

Skepsa vedeckých kruhov

Hoci teórie a tvrdenia nielen uvedených psychotronikov sa už desiatky rokov notoricky znova a znova premieľajú v mnohých článkoch a knihách o psychotronike a často sa propagujú vo všetkých druhoch médií, prevažná väčšina fyzikov, biológov a lekárov ich zamieta. A to nielen v Česku a na Slovensku, ale takmer vo všetkých krajinách sveta. Prečo?

Ani medzi renomovanými (tzv. karentovanými) odbornými časopismi nie je ani jeden z oblasti psychotroniky a „náuk" jej podobných (ezoterika, okultizmus a pod.). Žeby prevažná väčšina vedcov na svete bola taká skostnatená a netolerantná k „novým" smerom výskumu, smerom, ktoré však v skutočnosti vôbec nové nie sú? Žeby sa tak hromadne „spikli" proti skúmaniu javov, ktoré podľa psychotronikov takým závažným spôsobom ovplyvňujú zdravie a život človeka a ktoré si vraj na základe súčasných poznatkov nevedia vysvetliť? Psychotronici by takéto vysvetlenie uvítali, veď napokon podobné argumenty sami šíria, aby vysvetlili skeptický až odmietavý postoj vedcov. Opak je však pravda.

Vo vede (z toho globálnejšieho – európskeho a svetového hľadiska) už dávno fungujú mechanizmy neľútostnej konkurencie a úsilia o prestíž. Keby sa v tajomných, už dávno známych javoch, akými sú napríklad telekinéza, telepatia, bioindikácia (prútkarstvo) či bioterapia (liečenie pomocou akéhosi biopoľa dotykom rúk či ovplyvňovaním akejsi „aury") ukrývalo racionálne a vedecky skúmateľné a verifikovateľné jadro, už celé desaťročia by sa tým mnohí vedci vážne zaoberali, a to na oveľa profesionálnejšej a dôveryhodnejšej úrovni než je tá, ktorou sa prezentujú sami psychotronici. Veď kto by nechcel pochopiť, vysvetliť a využiť všetky tie druhy vede „zatiaľ neznámych energetických interakcií", akým je napríklad tzv. bioinformačné pole, vesmírna energia a pod.? Prečo celé desaťročia existujú tieto fenomény len vo forme neverifikovateľných tvrdení, hoci za ten čas ľudia preskúmali stavbu a funkcie živej bunky, rozlúštili genetický kód mnohých organizmov, dohliadli k hraniciam vesmíru i do nepredstaviteľnej hĺbky mikrokozmu – do štruktúry hmoty?

Záhadné „zázračné" schopnosti

Ide o poznatky, ktoré sú bez prístrojovej techniky v nedohľadne za hranicami možností našich zmyslov. A predsa je toľko ľudí, čo verí v „nadprirodzené schopnosti" niektorých jednotlivcov, v ich schopnosť vnímať záhadné vedou nedokázateľné žiarenia, či vidieť akýmsi „tretím vnútorným okom", ktoré sa tak úspešne ukrýva pred najmodernejšími medicínskymi výskumnými metódami. Prečo toľkí veria v schopnosť predpovedať budúcnosť? Znamená to, že budúcnosť je už vopred naprogramovaná a kdesi doslova zapísaná v nejakej forme, ktorá je dekódovateľná tvarmi kávovej usadeniny, čiarami na dlani či rozložením karát, ale aj inými, ešte nezmyselnejšími metódami?

Aké, pre ostatných ľudí neviditeľné farebné aury vidia niektorí takzvaní liečitelia, keď farba je len interpretácia zrakového vnemu v našom mozgu, ktorý vyvoláva elektromagnetické žiarenie určitej vlnovej dĺžky? Ak všetci ľudia so zdravým zrakom „farby aury" nevidia, čo sú to za farby, v ktorých sa aury prejavujú? A čo vlastne sú tie aury? Aké sú to len pre niekoho viditeľné „bioenergetické" polia organizmu?

Keď začnem tvrdiť, že sama mám danosť „vidieť" akýsi „svetelný lúč", ktorý žiari z výšin „Univerza" na každého človeka a budem svojimi „výnimočnými schopnosťami" pomocou „mentálnej energie opravovať narušené dráhy tohto lúča" a tým zabezpečovať „lepší príjem tzv. kozmickej (či skôr komickej) energie", ako by ste mi dokázali, že som si to všetko vymyslela? Asi ťažko. A tak vám zostáva len rozhodnutie, či mi uveríte, alebo nie. Presne tak ako pri „aurách" či iných – vraj objektívne nedokázateľných – „žiareniach" a „energiách".

Nepochybujte, že by aj mne mnohí uverili práve vymyslenú schopnosť opravovať dráhy lúčov kozmickej energie. Stačilo by tieto klamné tvrdenia zaodieť do tajomnej teórie, sem-tam použiť dôležito znejúci termín z niektorého vedného odboru a môžem sa začať živiť ako „kozmobioterapeut". Dôverčivých klientov bude viac než dosť, navyše „terapeutická" metóda si nevyžaduje žiadne vedľajšie náklady na prístroje a nie je spätá so žiadnym rizikom – veď nie je nijako overiteľná. „Podnikať" môžem neoficiálne, vraj z čireho humanizmu a z lásky k ľuďom – ale keď chcete prispieť za obnovený príjem vašej „vesmírnej energie", to, samozrejme, môžete do nenápadne pripravenej kasy (nemalou) sumou „podľa vlastného uváženia". Alebo si zvolím oficiálny postup – na základe živnostenského listu s veľmi voľne špecifikovanými podnikateľskými aktivitami. Človek, vlastne zákazník, platí len za svoju vieru a slepú dôveru. Aj tá síce neraz pomáha, ale to by nemal byť dôvod na doslova podvodné aktivity. Žiaľ, práve medzi psychotronikmi, rôznymi liečiteľmi, astrológmi či ezoterikmi sa to stáva až príliš často.

Veda či paveda?

Vráťme sa však k otázke: Je psychotronika veda, alebo nie je? Priblížme si postupne niektoré fenomény, ktorými sa psychotronika zaoberá a skúsme nájsť odpovede na niekoľko neodbytných logických otázok. Nepoužijeme pritom žiadne argumenty z rôznych psychotronických, ezoterických, okultistických a iných zdrojov, pretože ich pravdivosť sa nedá overiť – nie všetko, čo je napísané alebo povedané je pravda, a tak opäť môžeme len veriť alebo neveriť. Ale aby sme boli úplne spravodliví, nepoužijeme ani správy z vedeckých kruhov o výsledkoch pokusov, ktoré tieto nadprirodzené vlastnosti vyvrátili. Postačí, ak sa nad nimi iba logicky zamyslíme:

1. telepatia

– prenos myšlienok na diaľku bez pomoci známych informačných prostriedkov, len pomocou akejsi neuropsychickej interakcie medzi dvoma ľuďmi.

Predstavte si, že by ste boli schopný sa akosi „mentálne" napojiť na myšlienky vzdialeného cudzieho človeka a čítať ich. Čo by ste urobili? Prihlásili by ste sa do špionážnej služby? Varovali by ste budúce obete násilných činov? Alebo by ste aspoň prezrádzali známym či blízkym ľuďom, čo si kto o nich myslí, aké má úmysly? Vedeli by ste s takou danosťou

vôbec žiť? Dobre sa nad možnosťou, že by ste to boli práve vy, zamyslite...

A pritom sú vo svete desiatky, stovky, ba možno aj tisíce ľudí, ktorí o sebe tvrdia (a nechajú tvrdiť aj iných), že takúto vlastnosť majú. Keby to len v niektorých prípadoch bola pravda, viete si predstaviť možné následky? A takéhoto človeka v službách ľubovoľného štátu, teroristickej organizácie či finančnej oligarchie? Používaný argument, že im v tom bráni akýsi morálny imperatív mi prichodí ako výhovorka, vám nie? No keby sme ho aj pripustili, vnucujú sa ďalšie otázky: Kde sú tie tisíce obetí vrahov a násilníkov, ktoré sa vďaka včasnému varovaniu obeťami vlastne nestali? Ktoré požiare neboli napriek úmyslu založené, koľko bánk nebolo vykradnutých, lebo niekto telepaticky včas odhalil zlé úmysly a varoval?

Ako sa vlastne „predvádzajú" telepatické schopnosti? Vopred zinscenovanými pokusmi napríklad s kreslením obrázkov či s čítaním myšlienok „náhodne" vybraných osôb... Pokusmi, v ktorých diváci podliehajú, podobne ako na kúzelníckom predstavení, ilúzii a mystifikácii... Prečo len takýmto spôsobom sa usilujú presvedčiť, keď je také obrovské množstvo oveľa humánnejších či finančne lukratívnejších možností, ako telepatické schopnosti použiť? Obdobné otázky si však môžeme položiť aj pri ďalšom známom psychotronickom fenoméne:

2. jasnovidnosť

– schopnosť predvídať budúcnosť, „vidieť" minulosť či súčasnosti veľmi vzdialené udalosti.

Opäť si môžeme položiť úplne identické otázky ako v prípade telepatie. Kto z toho množstva medializovaných „jasnovidcov" naozaj dokáže predpovedať budúcnosť? A nie sú to často len správy „ex post", čiže „ja som to predsa predpovedal, že sa to stane"? Veríte na často používaný argument, že nikto včas nechcel počúvať jasnovidcovo varovanie? Ak veríte na jasnovidnosť práve vy, myslíte si, že ostatní ju len tvrdohlavo ignorujú, dokonca aj vtedy, ak sa jasnovidecké predpovede napĺňajú?

Opak je však pravda. Ak by čo len jeden jasnovidec bol v predpovediach budúcich udalostí aspoň spolovice úspešný, jeho jasnovidecké vízie by boli súčasťou televíznych správ a dôležitou rubrikou v novinách bez ohľadu na to, čo si o tom vedci a skeptici myslia. A o jeho služby by bol nepredstaviteľne veľký záujem z tých najvyšších politických a ekonomických kruhov z celého sveta.

Pokúste sa spolu so mnou zamyslieť sa nad takouto fiktívnou udalosťou:

Ak by teda existovala možnosť predvídať budúcnosť a podľa predpovedí ju aj meniť, potom by bola vlastne nepredvídateľná.

Predstavte si, že vám „renomovaný" jasnovidec predpovedal niečo, čo vás v budúcnosti čaká a čomu by ste sa radi vyhli – napríklad autonehode. Ak by jasnovidecké schopnosti boli reálne a „pravdivé", potom by osud všetkých ľudí (a možno nielen ľudí, ale i budúcnosť všetkého) musel byť niekde, odkiaľ jasnovidec získava informáciu, „zapísaný". Ak sa však predpovedanej udalosti, o ktorej už viete, vedome vyhnete, úplne alebo čiastočne zmeníte „naprogramovaný" osud nielen sebe, ale aj mnohým ďalším ľuďom – napríklad posádke toho druhého auta, zrážke, ktorej ste sa vyhli – a nielen im, ale nepriamo aj ich a svojim najbližším rodinným príslušníkom. Ich zmeny v predurčenom osude však vyvolajú ďalšie zmeny v osudoch ďalších, s nimi súvisiacich ľudí – a tak ste vlastne svojím rozhodnutím zmeniť predpoveď takmer narušili ten vopred „naprogramovaný" chod dejín. A predstavte si ešte, že po vašej návšteve jasnovidca by k nemu čírou náhodou (ktorá vlastne v prípade reálnosti jasnovidectva nemôže byť náhodou) prišla napríklad manželka druhého vodiča, s ktorým ste sa mali podľa predpovede zraziť. Bude jasnovidec vedieť, že sa rozhodnete zrážke vyhnúť a ju vlastne čaká úplne iný osud, ako jej bol pôvodne predurčený, v prípade, že by ste neboli u jasnovidca, o zlej predpovedi nič nevedeli a v osudný deň si sadli do auta a... Vnímate tie nelogické paradoxy?

Ak by teda existovala možnosť predvídať budúcnosť a podľa predpovedí ju aj meniť, potom by bola vlastne nepredvídateľná. Ak by sa však predpovedané udalosti nedali ovplyvniť vlastnou vôľou, potom to znamená, že žiadne vaše úsilie ani činy nie sú výsledkom vašej slobodnej vôle a všetko, celá budúcnosť, ktorú čas po okamihoch presýpa do minulosti, bola už na počiatku počiatkov vopred presne a do detailov nemenne naplánovaná. A to je predsa nezmysel.

3. prútkarstvo (bioindikácia)

– schopnosť človeka pomocou prútika (virgule) nachádzať napríklad zdroje podzemných vôd, rôzne ložiská nerastných surovín či takzvané geopatogénne zóny.

Prútik, alebo takzvané siderické kyvadielko („vhodné" závažie na „vhodnom" závese) však mnohí priaznivci psychotroniky „dokážu" používať na veľmi rôznorodé účely. S ich pomocou vyhľadávajú stratené veci, nad mapou sa snažia

určiť, kde sa nachádza stratená osoba či ukradnuté auto. Niektorí dokonca prútikom a kyvadielkom diagnostikujú choroby, určujú správnu liečbu a vyberajú vhodný liek. Kyvadielko je vhodným nástrojom aj na komunikáciu s mimozemšťanmi. Stačí kyvadielku položiť správne sformulovanú otázku a ono vám smerom kyvu odpovie „áno", alebo „nie". Je zaujímavé, ako sa „odpovede" kyvadielka zhodujú so želaním psychotronika...

Ako sami psychotronici tvrdia, prútkarstvo má už niekoľko tisícročí starú históriu. Argumentujú tými, ktorí prútkarstvo podporovali, a zatajujú tých, ktorí ho odmietali. A tak sa od nich nedozviete, že filozof a lekár Theophrastus Paracelsus už v 16. storočí pochopil, že pohyby prútika ovláda ľudská vôľa a to neraz s podvodnými úmyslami. V 18. storočí sa rozmohlo hľadanie pokladov pomocou prútika a zaklínadiel natoľko, až cisár Jozef II. vydal zákaz prútkarstva.

Ak by naozaj išlo o vierohodnú metódu s takou bohatou tradíciou, prečo sa v súčasnosti úplne normálne nevyužíva? Prečo jej ešte stále toľko odborníkov neverí a na vyhľadávanie vody či nerastných surovín používajú zložité a ekonomicky náročné prospekčné metódy? Veď všetko by bolo také jednoduché – zavolať prútikára, odviesť ho na zvolené územie, alebo ho len posadiť nad príslušnú mapu.

Takto to však v skutočnosti nefunguje. Senzibili podnikajú zväčša len v malom, takto sa o ich prípadnom neúspechu málokto dozvie. A ak vám napríklad na záhrade niekto prútikom „našiel" vodu, ako viete, že nie je aj v miestach, kde prútik nič neukazoval? Že na celej lokalite nie je súvislá hladina podzemnej vody a studňu by ste mohli vykopať kdekoľvek aj bez tohto mystického obradu? V hydrológii a v hydrogeológii si len trochu zorientovaný prútikár vedome vyberá iba lokality, o ktorých vopred tuší (napríklad z príslušných máp podzemných vôd či z predchádzajúcich hydrogeologických prieskumov), či tam voda je, alebo nie je. Potom je úspešnosť vyhľadávania naozaj obdivuhodná, avšak to nie je tajomstvo ukryté v prútiku.

Vážnejšie a podľa môjho názoru medicínsky a eticky neprípustné je používanie virgule na diagnostiku chorôb a výber správneho lieku. Táto metóda nemá nielen žiadne vedecké, ale ani len racionálne, na súčasných poznatkoch prírodných vied založené odôvodnenie a môže byť v dôsledku možných fatálnych omylov doslova nebezpečná.

Sama som pred niekoľkými rokmi požiadala lekárku používajúcu túto metódu, aby mi určila diagnózu choroby, ktorú mám, ale o ktorej som jej nepodala bližšie informácie. Nemala k dispozícii ani moju zdravotnú kartu, lebo s lekárkou som sa náhodou stretla v lekárni mojej priateľky. Po mystickej procedúre s virguľou som podľa výslednej diagnózy bola dokonale chorým človekom s poruchami všetkých orgánov (aby sa v každom prípade „trafila do čierneho"), ale ani tak správnu diagnózu neurčila. Z jej indikácií sa ani po rokoch nič nepotvrdilo. Predstavte si však, žeby som jej vtedy uverila a nechala sa „liečiť" na všetky diagnózy, ktoré pomocou virgule určila. Samozrejme síce zbytočne, ale úspešne, veď žiadna z diagnóz sa nikdy neprejavila klinickými príznakmi. Tu by už bez diskusie mala siahať ruka zákona. Nesiaha...

SPRÁVNEJŠIE BY BOLO VŠAK TVRDIŤ, ŽE PSYCHOTRONIK VIRGUĽOU OTÁČA PODĽA VLASTNEJ ĽUBOVÔLE, LEN VY TO NEVIDÍTE.

Zóny, ktoré nás „rušia"

Bez rizika omylu a oveľa lukratívnejšie sa však virguľa používa na vyhľadávanie takzvaných geopatogénnych či geoanomálnych zón. Neprekáža, že ani netušíte, čo sa pod týmito odborne znejúcimi výrazmi skrýva. Nelámte si hlavu, to nevie nikto a všetky pokusy o ich vedecké zadefinovanie sú dosiaľ neúspešné. Prečo? Lebo neexistujú! Ja viem, že keď sa celé desaťročia o nich tak často hovorí a píše, je to kacírske tvrdenie, ale po rokoch vlastných skúseností s psychotronikmi na ňom trvám. Je to opäť len hra so slepou dôverou, ktorá má takéto všeobecné pravidlá:

Zavoláte psychotronika, lebo máte nejaké zdravotné ťažkosti, alebo len z číreho záujmu o svoje zdravie, lebo ste počuli či čítali, že dlhodobý pobyt v týchto vraj veľmi škodlivých zónach je nebezpečný. Prútikár vám s virguľou v ruke prejde byt a s istotou vám jednu, ale zväčša aj viac geopatogénnych zón nájde. Najčastejšie miesta jej „výskytu" sú, samozrejme, v okolí postelí, pracovných stolov, pohoviek pred televízorom – jednoducho tam, kde sa zdržiavate. Za ďalší finančný obnos vám príslušnú zónu aj „odtieni". A keďže nik nevie, čo tá zóna vlastne je, odtieniť sa dá naozaj hocičím – dokonca aj tajuplným mávaním rúk. A vy si nemáte možnosť overiť ani existenciu údajnej zóny, ani účinnosť jej tienenia. Všetko je založené len na vašej dôvere a viere. A tá je v tomto prípade naozaj slepá.

Funguje tu rovnaký princíp, ako pri tej oprave dráhy osobného lúča kozmickej energie, ktorú som si vymyslela v úvode. Môžete samozrejme namietať, že virguľa sa v rukách psychotronika otáča. Správnejšie by bolo však tvrdiť, že psychotronik virguľou otáča podľa vlastnej ľubovôle, len vy to nevidíte. Pokúsim sa o veľmi stručné vysvetlenie (podrobnejší opis ponúka publikácia fyzika prof. Emila Kašpara: *Populárně a vědecky o proutkaření*):

1. prútik v tvare V

(dá sa vyrobiť na jar z mladého výhonku vŕby, brezy či topoľa, alebo kedykoľvek z vhodného drôtu)

Podhmatom sa uchytia oba konce prútika a vytočia sa mierne od seba do tvaru V tak, že dlhé rameno si bez pevnejšieho zovretia ešte udrží vodorovnú polohu pred telom prútikára. Ak sa palce oprú o konce prútika a ich jemným tlakom sa zvýši napätie v ohyboch oboch ramien, potom sa (ak bol vhodne zvolený materiál prútika a jeho rozmery) dlhšie rameno z vodorovnej polohy vychýli nahor alebo nadol. Smer tejto výchylky

REPORT

Lotyšský kardinál: Novopohanov vykázať zo škôl

LOTYŠSKO – Lotyšský kardinál Janis Pujats pranieroval, že sa novopohanským organizáciám umožňuje prístup do škôl: „Nikomu síce nie je zakázané učiť sa tradičné piesne a tance, nesmie sa to však spájať s pohanskými obradmi alebo viesť k nemorálnosti" – zdôraznil arcibiskup Rigy novinárom. „Takéto praktiky nesmú viesť k novému zavedeniu pohanských bohov."

Lotyšský ústavný súd v súčasnosti rozhoduje o žalobe pre diskrimináciu, ktorú podala jedna takáto novopohanská skupina. Táto žiada, aby sa okrem tradičného cirkevného presvedčenia učili v školách aj iné náboženstvá. Z celkového počtu 2,6 milióna Lotyšov je 25 % katolíkov.

Podľa údajov kardinála je však pre mimoriadny nedostatok kňazov v školách len veľmi málo hodín výučby katolíckeho náboženstva.

KP/TK KBS, 2. 8. 2002

Vatikán nalieha na uznanie kresťanských hodnôt v Európe

Vatikán opäť žiadal verejné uznanie kresťanských hodnôt v Európe. Na konferencii talianskeho katolíckeho časopisu Il Regno na tému Kresťanstvo a demokracia v budúcej Európe konštatoval druhý muž Štátneho sekretariátu Vatikánu Celestino Migliore: „Tu nejde o nostalgiu, ale skôr o zakotvenie ľudí v transcendentne. Iba to zabráni absolutizmu politických inštitúcií. Ľudská osoba patrí Bohu, on má prednosť! Inak riskujeme, že poskytneme legitimitu agnostickým alebo ateistickým smerom laicizmu a sekularizmu. To by súčasne vylúčilo Boha z rôznych oblastí ľudského života" – upozornil C. Migliore a dodal: „Ako tragicky ukázala európska história, môže takýto vývoj ohroziť občianske spolunažívanie na európskom kontinente."

KP/TK KBS, 24. 7. 2002

sa dá ľahko ovládať. Do vodorovnej polohy sa prútik vráti po uvoľnení zvýšeného napätia.

2. prútik v tvare L

Tento druh virgule sa zľahka drží za kratšie rameno tak, aby sa v dlani mohla otáčať. Prípadne sa použije vhodný držiak, ktorý jej otáčaniu kladie menší odpor ako dlaň. Dlhšie rameno virgule smeruje vo vodorovnej rovine priamo vpred. Ak prútikár len nepatrne vychýli toto dlhšie rameno nad horizontálnu rovinu, čo sa pri chôdzi dá urobiť úplne nepozorovateľne, gravitácia pôsobiaca na dlhšie rameno v takejto nerovnovážnej polohe ho bude stáčať vpravo či vľavo. Aj tento smer sa dá ľahko ovládať. Nachýlením dlhšieho ramena nepatrne pod horizontálnu polohu sa virguľa vráti do pôvodnej polohy.

3. lastovička

Jej princíp sa podobá predchádzajúcemu prípadu. Do neostrého špica sa zabrúsené konce tejto virgule zľahka držia medzi palcom a ukazovákom tak, aby bol palec v hornej polohe a rameno virgule smerovalo vodorovne vpred. Virguľa sa musí medzi prstami pri naklonení otáčať. Opäť mierne naklonenie nad vodorovnú rovinu stočí virguľu doprava či doľava.

Pokus

Takýmto šamanským rituálom sa teda doslova vyrábajú takzvané geopatogénne zóny. Všetky tie teórie okolo nich sú zbierkou nevedeckých bludov a vymyslených tvrdení. Ak ste si však dali vyhľadať a odtieniť geopatogénnu zónu, alebo to len hodláte urobiť, zabavte sa vo vlastnom záujme takýmto pokusom:

Ako sami psychotronici tvrdia, geopatogénnu zónu môžete nájsť pomocou papradia. Radia: „Dajte si do pohára vodu s papraďou. Pokiaľ do troch dní zvädne, ste v narušenej zóne." Aj keď sa nikde neuvádza, ktorý druh paprade majú na mysli, urobte odporúčaný pokus. Naše lesné paprade sú zväčša vlhkomilné a v pohári s vodou nevydržia svieže ani deň. Takže na základe takéhoto pokusu pravdepodobne zistíte, že ste v narušenej zóne a neostáva vám nič iné, len zavolať psychotronika, ktorý ju odtieni. Skúste však potom ešte raz zopakovať rovnaký pokus s rovnakým druhom paprade. Ak papraď do troch dní opäť zvädne, obhajujte svoje práva zákazníka a služby psychotronika reklamujte.

Záver

Psychotronika, podobne ako astrológia, mágia či ezoterika, má za sebou už dlhú cestu, na ktorej svojou rétorikou plnou tajomna, duchovna, nadprirodzených javov a síl, ale aj planej nádeje v jednoduché a mystické riešenia problémov v živote človeka, obalamutila veľa ľudí mnohých generácií. Viem, že niekoľkými stránkami, ktoré by mali oponovať lavíne psychotronických kníh, časopisov a článkov ponúkaných vo všetkých kníhkupectvách a ktorým dávajú priestor médiá, aby boli „zaujímavé a akčné" – jednoducho „in", presvedčím len málokoho. Viacerým priaznivcom psychotroniky skôr rozbúrim hladinu adrenalínu, lebo som sa „nehodným" slovom dotkla ich viery vo veci záhadné a mystické. Ale čítať a počúvať často absurdne nezmyselné bludy a pritom mlčať je tiež neľahké. Najmä ak sa dozvedáte o dotáciách na psychotroniku z ministerstiev, čiže z našich daní, či jej propagácii aj vo verejnoprávnych médiách.

Osobne však poznám iba jediný účinný mechanizmus, ktorý chráni pred pádom do takéhoto mystického klamlivého sveta – dobré prírodovedné znalosti v kombinácii s racionálnym kritickým myslením. Potom síce prestanú existovať napríklad „pozitívne" energie vyžarované niektorými minerálmi, či vesmírne energie, ktoré sa koncentrujú v pyramídach, alebo „negatívne" žiarenie akýchsi geopatogénnych zón, čo sa vám križujú priamo pod posteľou, no ich miesto zaujme reálny svet – a ten je oveľa zaujímavejší a úžasnejší ako ten vyfantazírovaný. ■

Ilustačné foto: archív

Mgr. Dagmar Gregorová (* 1961) – absolventka štúdia aplikovanej geofyziky na Prírodovedeckej fakulte UK (1985), v súčasnosti vedecká pracovníčka Geofyzikálneho ústavu SAV. Zaoberá sa výskumom magnetických vlastností hornín i venuje sa i odbornej kritike rôznych pavedeckých metód.

EVA ORBANOVÁ

Aktuálne podoby
náboženského synkretizmu (1)

Náboženský synkretizmus je jav, ktorý je starý ako religiozita sama. Jeho počiatky však môžeme spoľahlivo registrovať až v období helenizmu. Napriek svojej starobylosti vykazuje i dnes snahu a vitalitu osloviť neoslovených a zneistiť presvedčených vo svojej viere, alebo prinajmenšom ich nepozorovane zaviesť na iné svetonázorové pozície. Na splnenie týchto ambícií má prúd religiózneho synkretizmu k dispozícii v prvom rade nespočetné množstvo siekt pôsobiacich aj na Slovensku (napr. Baha'i, Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní, Cirkev zjednotenia, Scientologická cirkev, Hnutie Grálu, Univetzálny život a iné).

Na propagáciu slúži aj celý rad psychokultov, ktoré na rozdiel od siekt nevytvárajú fyzicky uzavreté spoločenstvo medzi autoritatívnym vedením a radovým členom. Jednotlivec si vzťah buduje sám, jednostranne a nezáväzne na základe svojej aktuálnej religióznej potreby. Psychokulty dávajú jedincovi návod, ako sa slobodne vydať na cestu k iluzórnemu božstvu bez asistencie akéhokoľvek hierarchicky organizovaného náboženstva. Kult tým, že nemá vytvorenú byrokratickú štruktúru (na rozdiel od sekty) poskytuje adeptovi väčší pocit slobody a nezávislosti. Jeho vstup a zotrvávanie v kulte zdanlivo stojí na sympatiách. Avšak skryté putá, ktoré v ňom jednotlivca efektívne uväzňujú, bývajú ťažko odstraňované.

Dodajme, že cesta do kultu je otvorená i ateistom, pretože človek sa na ňu môže vydať bez akejkoľvek viery. Stačí, aby v ňom prebýval cit pre bližšie nešpecifikovanú spiritualitu. K psychokultom je možné zaradiť napríklad Silvovu metódu, reiki, kineziológiu, autogénny tréning, floatáciu, holotropné dýchanie, cocooming (doslova znamená pobyt v uzavretej miestnosti, kde človek za pomoci AVS – audiovizuálnej stimulácie, psychowalkmanu so slúchadlami a špeciálnymi okuliarami Orion obsahujúcimi audiovizuálne programy dosahuje zmenený stav vedomia).

K najznámejším svetovým organizáciám, ktoré v súčasnosti propagujú náboženský synkretizmus, najviac skloňovaný pod označením hnutie New Age, jednoznačne patrí americký Easalen, škótsky Findhorn (zaoberajúci sa i biodynamickým hospodárstvom R. Steinera) a Svetový étos suspendovaného švajčiarskeho katolíckeho teológa Hansa Künga.

Synkretizmus helenizmu a postmoderny

Z histórie náboženstiev vieme, že synkretizmus je charakteristickým javom obdobia helenizmu. Hoci pôvodne bol odvodený z politického modelu usporiadania častí sveta, ktoré vzišlo z Alexandrových výbojov. Výstižnejšie je Plutarchovo chápanie synkretizmu ako koherentného systému vzťahov, určeného podobnosťou a organizovaného hrou. Ako také vyjadruje náboženskú situáciu helenistického sveta lepšie než situáciu politickú (H. M. Luther: *Helenistická náboženství*, Brno 1997, s. 137).

Túto etapu vývinu ľudských dejín chápeme ako obdobie stretu rozdielnych kultúrnych, náboženských a filozofických systémov. Konfrontácia jednotlivých myšlienkových sústav vzápätí predpokladala aktuálnu potrebu ich vzájomného premostenia a zosúladenia. Otázkami inkulturácie a adopcie cudzích náboženských kultov v prostredí sa v dejinách religionistiky zaoberal Alexander Nikolajevič Veselovský. Podľa autora v synkretických systémoch splývajú rôzne metafyzicky a historicky vzdialené náboženské sústavy, božstvá. Konklúzia božstiev, tzv. teokrasia, vytvára v novovzniknutých systémoch jeden sémantický rad.

Metódou analýzy a komparácie helenizmu a postmoderného obdobia môžeme pozorovať jednotlivé paralely vedúce k vzniku synkretických náboženstiev. Obidve historické obdobia majú svoje podobné politické, interkulturálne a ideovo univerzálne aspekty. V religionistickej rovine sa v helenistickom období objavovali sympatie k neznámym božstvám.

Helenizmus prijíma egyptské kulty Osirisa, Harpokrata, Serafis a Issis. Zaznamenávame tu i frýgske božstvá, napríklad bohyňa Kybelé so svojím orgiazmom. Zo Sýrie do synkretického panteónu helenizmu vstupuje kult bohyne Adonis, Atargatis a boha Mitru. Všetky kulty spájalo spoľahlivé „lepidlo" – mystika a mágia.

Vtedajší svet západnej civilizácie sa stretával v geografickom priestore rozľahlej Rímskej ríše. Dnešný svet operuje a komunikuje najčastejšie na veľmi malom priestore televíznej obrazovky či internetu. Nielen médiá (tlačové, audiovizuálne), ale i kultúrne a školské zariadenia (Joga v dennom živote, Waldorfské školstvo, Scientologická cirkev, Cirkev zjednotenia, kineziológia, reiki a pod.) sa mnohokrát stávajú najúčinnejšími dílermi v oblasti postmodernej spirituality.

V prípade médií ide o priestor v podstate virtuálny, no cielene zasahujúci do ľudskej psychiky. Názory, ktoré si človek z neho pre život odnáša, nie sú fikciou, ale reálnym presvedčením. V súvislosti s týmito tendenciami môžeme hovoriť o nástupe autonáboženstiev, resp. akýchsi „neviditeľných náboženstiev" (T. Luckman). Vyznačujú sa maximálne zvnútornenou religiozitou – spiritualitou. V tejto súvislosti uveďme slová I. Lužného: „Najlepšie môže byť privatizovaná forma náboženstva ilustrovaná na príklade silne synkretických hnutí, akými sú napríklad New Age a nový okultizmus". Postmoderná religiozita nepriamo predkladá diktát plurality náboženského života. Pluralita podlieha iba jednej obmedzenosti: »Môžeš veriť v akéhokoľvek boha alebo v čokoľvek, ale nevyhlasuj, že tvoj boh a tvoja viera sú jediné pravdivé«."

Vidíme, že súčasná éra uprednostňuje variabilitu náboženských prejavov, čím však vytvára nový diktát, ktorý eliminuje slobodné vnútorné presvedčenie človeka, týkajúce sa jeho viery ako jedinej a pravdivej.

Religiózny eklekticizmus

Novodobý náboženský synkretizmus (známy ako hnutie New Age) preberá prvky z rôznych náboženských tradícií, ktoré religionistika odhaľuje a identifikuje. Do synkretického panteónu vchádza v prvom rade kresťanstvo vo svojej nedogmatickej podobe. Jeho nekánonické verzie sú zachytené v apokryfnej literatúre Nového zákona pochádzajúcej z 3. – 4. storočia po Kr. Do tohto druhu literatúry patria apokryfné evanjeliá (Hebrejcov, Egypťanov, sv. Petra, Tomášovo, Nikodémovo, Protoevanjelium Jakubovo, Evanjelium o Ježišovom detstve); apokryfné Skutky apoštolov (napr. Andrejove, Jánove, Tomášove a Tadeášove); apokryfné Apoštolské listy (Pavlove listy so Senecom) a apokryfy Apokalypsy (napr. Tomášova apokalypsa). Z novodobých zdrojov uveďme *Piate evanjelium* Rudolfa Steinera a taktiež medzinárodný bestseller nemeckého religionistu Holgera Kerstera *Ježiš žil v Indii* (Jesus lebte in Indien). Identifikačným znakom uvedenej literatúry je nesporne jej gnostický charakter.

Apokryfná literatúra rozhodne predstavuje cenné dedičstvo starokresťanskej ľudovej tvorby, hoci jej autorstvo je, ako sme už vyššie uviedli, jednoznačne gnostické. Na ilustráciu uvádzame, že *Evanjelium sv. Petra* je doketicko-gnostické; *Tomášovo evanjelium* má gnostický charakter obsahujúci veľa naivných legiend, *Evanjelium o Ježišovom detstve* má budhistické prifarbenie. Z pera gnostikov pochádzajú i *Skutky Andrejove, Jánove, Tomášove* a *Tadeášove*. Podobný charakter má i text *Učenie Adeovo*, ktorý sa našiel v edeskom archíve. Ním sa nechal inšpirovať i religionista Kerster pri svojich odvážnych hypotetických tvrdeniach. Spoločným zámerom spomínaných prameňov je vytvoriť nekanonický pohľad na poslanie a život Ježiša Krista. Keďže kanonické knihy Nového zákona sa nezmieňujú o Ježišovom živote medzi 14. a 29. rokom (porov. Lk 2, 25) dávajú gnóze široký priestor na voľnú interpretáciu.

Ježišove „skryté" roky

Odvážnu neognostickú hypotézu v prospech náboženského synkretizmu predkladá Holger Kerster. Usiluje sa ňou dokázať Ježišovu misiu v Indii počas inkriminovaných (skrytých) rokov. Odvoláva sa na bádateľskú misiu Nikolaja Notowitcha, ktorý sa pokúšal nájsť dôkazy pobytu Ježiša Krista v himalájskom kláštore Himis. Tento ruský vojenský spravodajca roku 1894 publikoval vo francúzštine svoj cestopis *Životopis svätého Issu* (Le vie inconnue de Jésus Christ). Autor chcel v diele predložiť prevratný objav, podľa ktorého Ježiš – Issa (perzský Juza), žil v Indii „s cieľom zdokonalenia sa v znalostiach Božieho slova a štúdiu zákonov veľkého Budhu" (Životopis svätého Issu, Avatar, 1994, s. 20).

Podľa Notowitcha svedectvom Ježišovej duchovnej prítomnosti v Indii je existencia mystického rádu náthovských jogínov, ktorí uchovávajú svätý text Nátha námaválí: „Táto hinduistická sútra hovorí o veľkom svätcovi Issovi Náthovi, ktorý ako štrnásťročný prišiel do Indie. Keď sa vrátil do svojej rodnej zeme, začal šíriť novozískané učenie, stal sa obeťou sprisahania a bol ukrižovaný. Vďaka svojim jogínskym schopnostiam získaným v Indii popravu prežil a nakoniec pomocou nadprirodzených síl indického učiteľa, náthovského guru, sa vrátil späť do Indie. Tam na úpätí Himalájí založil kláštor" (H. Kerster: *Ježiš žil v Indii*, Praha 1996, s. 30). Pravdivosť Notowitchovho objavného rozprávania však jednoznačne popierajú významní odborníci ako zakladateľ religionistiky Max Müller, J. Archibald Douglas a Edgard J. Goodspeed (A. O. Pennesi: *Kristus podle New Age*, Olomouc 2000, s. 24).

V samotnom texte Životopis svätého Issu nachádzame mnohé pasáže, ktoré nekorešpondujú s hinduistickými a budhistickými náboženskými systémami, naopak, javia sa ako protikladné. Z textu uvádzame: Issa poprel védy a purány ako božsky inšpirované, lebo takto učil svojich nasledovníkov: „Je iba jeden zákon daný človeku, aby riadil jeho činy." Bojte sa Pána, svojho Boha. Svoje kolená ohýnajte iba pred ním a iba jemu obetujte to, čo vzišlo z vašich príjmov (s. 21); Veľký Stvoriteľ sa o svoju moc nedelí s inými bytosťami, tým menej s neživými predmetmi, ako vás učia veriť, lebo iba on je všemohúci a všezachraňujúci (s. 22). Neuctievajte modly, lebo vás nemôžu počuť. Nenačúvajte védam, lebo v nich bola pravda zmenená (s. 23); Človek nie je ničím pred večným Sudcom, podobne ako zviera pred človekom (s. 24).

Nielen uvedené tézy z historicky nepotvrdeného diela Nikolaja Notowitcha, ale i novozákonné spisy poukazujú na ucelenosť učenia a misie Ježiša Krista, ku ktorým nemohlo byť už nič pridané,

navyše z diametrálne odlišného religiózneho systému.

Kerster popri svojvoľných hypotetických úvahách o Ježišovom putovaní spochybňuje i samotnú smrť Ježiša Krista na kríži. Argumentuje výsledkami výskumu získanými pomocou vapografickej metódy Turínskeho plátna (táto metóda bola pred niekoľkými rokmi odmietnutá ako nespoľahlivá). Popretím zmŕtvychvstania relativizuje ústredný pilier kresťanstva. Dodajme, že sv. Pavol v Prvom liste Korinťanom (1Kor 15, 13-14) píše: „Veď ak nieto zmŕtvychvstania, ani Kristus nebol vzkriesený. A ak Kristus nebol vzkriesený, tak je prázdne naše kázanie, prázdna je aj vaša viera."

Môj osobný pohľad na dielo Holgera Kerstera je spojený s myšlienkou, že dielo vzniklo na objednávku čias. Svedčia o tom i autorove slová v úvode knihy: „Vzniká nový druh synkretického svetového náboženstva budúcnosti, ktoré skrze prostriedky kontemplácie, sebapoznania a meditácie napomáha sebarealizáciu, úsilie o osvietenie a mystický globálny pohľad na kozmické súvislosti vo vzťahu k vlastnej existencii indivídua."

Kerster v tejto citácii uprednostňuje pred tradičnou religionistickou metódou komparácie metódu svojvoľnej hypotetickej extrapolácie, pomocou ktorej sa usiluje legitimizovať nový typ synkretického náboženstva. Samozrejme hypotézy v religionistike majú svoje opodstatnené miesto, avšak keď skutočne zachovávajú a rešpektujú dokumentované pravdy jednotlivých náboženstiev. Kerster napríklad ignoruje nadväznosť Starého a Nového zákona, popiera kánonickosť kníh Nového zákona a dokonca arogantne obviňuje kresťanstvo za úmyselný podvod, ktorý sa pácha na ľuďoch už dvetisíc rokov.

Možné vysvetlenia

Religionistický výskum však nemôže ignorovať prítomnosť údajnej duchovnej misie Ježiša – Issu v Indii. Priame dôkazy pobytu však neexistujú a ani nevyplývajú z Apokryfných skutkov Tomášových (ako vieme sv. Tomáš bol misionárom v Indii). Výskum nemôže prehliadať početné miestopisné názvy v Kašmíre, ako napríklad Arya-Issa, Issa-Bari, Juza-dha, Jaza-dhara, I-jes-Issa a pod. Úvahy v tejto rovine poznania, ktoré by vysvetľovali Ježišovu duchovnú misiu v Indii, by sa mohli opierať o nasledujúce historické fakty:

1. Po rozpade Šalamúnovej ríše (9. stor. pred Kr.) jej severná časť – Efraim – bola podrobená a asimilovaná Asýrskou ríšou. Nositelia judaizmu expandujú do vzdialených krajín, nesúc si svoje náboženstvo so sebou;

2. Ďalším prameňom by mohla byť udalosť, ktorú opisujú Skutky apoštolov (kap. 2, 9). Petrovu reč v čase „zoslania Ducha Svätého počúvali a zaznamenali nielen domáci obyvatelia Jeruzalema a Palestíny, ale aj Pártovia, Médovia, Elámčania, obyvatelia Mezopotámie, ktorí si radostnú zvesť zobrali so sebou do svojich domovov" (J. Molnár: *Osudy nestoriánskej cirkvi*, In: Hieron. Religionistická ročenka č. 3/1998, Bratislava, s. 17). Medzi spomínanými etnikami boli i obyvatelia Ázie;

3. Dôležitý zdroj predstavovalo i nestoriánstvo, ktoré za jeho heretický pohľad na osobu Ježiša Krista všeobecný koncil v Efeze roku 431 odsúdil. Aj napriek tomuto autoritatívnemu zákazu nestoriánstvo expanduje do vzdialených oblastí Číny a Indie.

Ďalším koreňom synkretizmu New Age je helenistická gnóza. Od objavenia apokryfných textov v Nag Hammadi sa kresťanstvo vylučuje ako jej jediný zdroj. Gnostické učenie, ktoré prekvitalo v sýrskej Antiochii (heretická gnóza Bazileidosa, Markióna, Valentinosa a i.) a v egyptskej Alexandrii (kresťanská gnóza Filona Alexandrijského, Šimona Mága a i.), absorbovalo myšlienky kresťanstva, judaizmu, gréckej filozofie, náboženstva orfizmu a perzského dualizmu. Synkretizmus v helenistickej gnóze zahŕňal aj spomínané egyptské kulty Issis, Osirisa, Harpokrata, Serafis, ktoré sa spolu s kultom bohyne zeme Gajou udomácnili na gréckej pôde. Taktiež zo Sýrie do synkretického panteónu vstupuje kult bohyne Adonis a boha Mitru.

Poslaním gnózy bolo priviesť človeka ku spáse cestou intelektuálneho nazerania. Paralelne i v hinduizme sa spása (mókša – vyslobodenie duše z reťazca samsáry, kolobehu života a smrti) dosahuje poznaním, nie rozumovým, ale mystickým a ezoterickým – samyadarcanan.

Výrazné zastúpenie v synkretizme hnutia New Age majú východné náboženstvá taoizmu, hinduizmu, budhizmu a zenbudhizmu. Náboženský eklekticizmus daného fenoménu sa prezentuje v týchto neognostických evanjeliách – Eliane Pagels: *The Gnostic Gospel*, Levi H. Dowling: *The Aquarian Gospel of Jesus the Christ*, Joseph Campbell: *The Power of Myth.* Tieto evanjeliá bližšie analyzoval Douglas Groothuis vo svojom diele Jesus v swietle New Age (Revealing the New Age Jesus).

Spoločný doktrinálny základ súčasných nábožensko-synkretických fenoménov obsahuje:

1. Spirituálny monizmus
Boh je Stvoriteľ i stvorenstvo. Je neosobný a prítomný vo všetkom. Je kozmickou jednotou, energetickou silou, univerzálnou mysľou, kozmickým vedomím. Boh nie je osobným bytím, s ktorým človek môže mať vzťah;

2. Antropoteizmus
Antropoteizmus zahŕňa idolatriu ľudského rodu. Človek je súčasťou stvorenia, ale aj Stvoriteľa. Človek je bohom, a tak i kreátorom vesmíru a svojho bytia. Podľa Nikolaja Notowitcha človeka zachraňuje nie jeho viera v Ježiša Krista, ale intelektuálne osvietenie;

3. Evolucionizmus
Budúcnosť človeka nie je vzkriesenie, ale nekonečný rad reinkarnácií (H. Blavatská);

4. Etický relativizmus
Základným problémom človeka nie je hriech, ale nedostatočné poznanie svojho vlastného božstva;

5. Guruizmus
Je veľa osvietených osôb, ktoré pomáhajú človeku „vyjsť z temnoty". Tak ako je veľa náboženstiev, je i veľa sprievodcov k tomu istému božstvu. Ježiš Kristus podľa teozofie je iba jednou z alternatív. Steiner v Kristovi vidí ideálny prototyp každého z nás;

6. Antikresťanstvo
Kristovo poslanie nespočívalo v tom, aby bol Spasiteľom a Vykupiteľom človeka, ale v tom, aby ukázal ľudstvu cestu. (*Kristus podle New Age*, s. 60). ■

Foto: ACTUALITÉ DES RELIGIONS

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Jaśmina Puchałová

Terorizmus v sektách
medzinárodné sympózium

Z iniciatívy mesta Ruda Śląska a redakcie časopisu Sekty i fakty sa 14. júna 2002 v Mestskom kultúrnom stredisku v Rude Śląskej (mesto neďaleko Katovíc) konalo medzinárodné sympózium *Terorizmus v sektách*. Stretli sa na ňom hostia z viacerých poľských miest (z Gdanska, Bielskej Białej, Krakova, Opole, Torune, Białegostoku či Olštiny), takisto predstavitelia Sliezskeho vojvodského úradu, Warmińsko-mazurskéhovojvodstva,Mestskéhoúradu v Rude Śląskej, duchovenstva, osvety, odborných centier informácií o sektách a nových náboženských hnutiach, polície a prokuratúry. Počas sympózia, ktoré slávnostne otvoril katovický arcibiskup metropolita Mons. Damian Zimoń, sa so svojimi vedomosťami a skúsenosťami podelili prednášatelia z Francúzska, zo Slovenska a z Poľska.

Na úvod prítomných hostí privítal primátor mesta A. Stania. Zdôraznil nevyhnutnosť odporu k prejavom násilia spojených s činnosťou siekt. Poukázal na prevenčnú hodnotu sympózia a vyjadril svoju podporu tejto cennej iniciatíve. Pripomenul tiež tragický čin rituálnej vraždy spred troch rokov, keď sa v Rude Śląskej dvaja mladí ľudia stali obeťou skupiny satanistov.

Na túto tragickú udalosť vo svojom krátkom príhovore nadviazal aj arcibiskup Damian Zimoń. Poznamenal, že odvtedy sa v Rude Śląskej aktívne vedie zápas s rôznymi patologickými javmi a na tomto poli sa podarilo urobiť veľa dobrého. Zmáhajúcu sa činnosť siekt a teroristov označil za prejav ideového chaosu a globalizácie. Arcibiskup zdôraznil, že hoci psychológia a sociológia, ako aj pedagógovia a vychovávatelia zohrávajú veľkú úlohu v boji so sektami a ich terorizmom, nemôžeme si nepovšimnúť hodnotu teológie a evanjelia, pričom citoval piatu kapitolu Evanjelia sv. Marka, kde Kristus vedie dialóg so zlým duchom a vyháňa ho z tela posadnutého. Arcibiskup ozrejmil i problém duchovnej slobody, ktorý je v dnešných časoch mimoriadne náročný, lebo jeho zvládnutie si vyžaduje duchovnú zrelosť.

Na zvláštnosť časov, v ktorých žijeme, poukázal prvý prednášateľ, hosť zo Slovenska, Mgr. Boris Rakovský, šéfredaktor časopisu Rozmer. Jeho prednáška sa týkala apokalyptických siekt, ktoré sa aktivujú najmä v prelomových momentoch histórie (napríklad koniec tisícročia), usmerňujúcich spoločnosť na znamenia čias. Sekty nachádzajú vhodnú pôdu u tých ľudí, ktorí sa zapodievajú myšlienkou, že s príchodom tisícročia nastúpi prudká premena sveta, alebo nastane jeho zničenie. Nepokoj vyvolaný zmenou situácie ich často nakloní k odovzdaniu sa vodcovi. Duchovný marazmus a roztrieštenosť ich zase vedie ku strate schopnosti orientácie. Relativizácia pravdy a strata autorít spôsobujú odovzdanosť „prorokom", ktorí poskytujú ľuďom zdanlivú podporu a klamlivé nádeje.

Činnosť apokalyptických siekt vedie často k mnohým tragédiám. Ako príklad prednášateľ uviedol sektu *Svätyňa ľudu*, založenú Jamesom Warrenom Jonesom. Jones zavrhol kresťanského Boha, považujúc ho za necitlivého a ľahostajného, a postavil sa na čelo vlastného náboženského hnutia. V Guyane, kde v 70. rokoch založil svoje komunity, hlásal príchod

atómovej katastrofy. Členom svojej sekty sľuboval spásu a oslobodenie, ktoré sa malo uskutočniť prostredníctvom hromadnej samovraždy. Tým, ktorí chceli odísť, rezolútne zabránili v odchode. Dokonca členovia Svätyne ľudu na Jamesov pokyn zavraždili na letisku amerického senátora, ktorý robil prieskum v dotyčnej komunite.

Keď nadišiel údajný deň spásy, verní dostali vypiť jed – nápoj obsahujúci prudko jedovatý kyanid draselný. Tým, ktorí ho odmietli prijať, vylámali čeľuste a malým deťom, ktoré ešte nevedeli piť, vstriekavali plyn. V guyanskej púšti vtedy zahynulo 913 osôb, z toho 260 detí.

Iný príklad hromadnej samovraždy „na spasenie" sa stal v rokoch 1994–95, keď vo Švajčiarsku, v Kanade a vo Francúzsku zahynulo 69 členov *Rádu Chrámu slnka.* Tí verili, že v súhvezdí Sírius na nich čaká raj a ich telá sa zmaterializujú vo vesmíre.

B. Rakovský tiež poznamenal, že apokalyptické sekty predstavujú ohrozenie siahajúce ďaleko za rámec ich organizácií. Patria totiž do skupín pôsobiacich ad extra, teda do takých, ktoré spôsobujú škody nielen svojim členom, ale sú nebezpečné pre celú spoločnosť. Tvoria spoločný front s najrozličnejšími alternatívnymi (navrhujú zmenu organizácie spoločnosti), ufologickými, neopohanskými, New Age, orientalistickými, psychoanalytickými či satanistickými zoskupeniami.

Príkladom môže byť plynový atentát v tokijskom metre. V Japonsku roku 1995 skupina *Óm Šinrikjó* (Najvyššia pravda) predpovedala koniec sveta, založila štát v štáte, v ktorom bolo náboženstvo silne zviazané s armádou. Pôsobila tu dokonca tieňová vláda a tajné služby. Jej vodcovia plánovali zaútočiť na japonské mestá plynovými balónmi a v chaose prevziať vládu. Po útoku na metro, v ktorom zahynulo 12 osôb a vyše 5-tisíc bolo zranených, boli niektorí poprední členovia Óm Šinrikjó odsúdení a sekta bola zakázaná.

Treba priznať, že riadiť organizáciu s takýmto charakterom, zhromaždiť ju a udržať vo svojich rukách si vyžaduje silnú a nadpriemernú osobnosť. O tom hovoril vyšší komisár Mgr. Jaroslaw Kučinský z vojvodského policajného veliteľstva v Gdansku. Pokúsil sa zhrnúť niektoré dôležité definície a mechanizmy autoritárstva v činnosti deštruktívnej sekty.

Skupiny činné ad extra často praktizujú politický terorizmus. Jeho definíciu priblížil v referáte venovanom tejto téme kňaz Grzegorz Daroszewski, zástupca riaditeľa Centra informácií o sektách a nových náboženských hnutiach v Gdansku. Zdôraznil, že politický terorizmus je „systematické používanie násilia a hrozieb s politickým cieľom. Je to metóda vojny zameraná na vyvolanie rozruchu, zastrašovanie, vynútenie dodržiavania vymedzených zásad skupiny. So zreteľom na výber obetí, inštrumentálne zaobchádzanie s ľudským životom a použité metódy treba terorizmus uznať za nemorálny, ukrutný a nedovolený." Terorizmus najčastejšie praktizujú skupiny, ktoré nemajú spoločenskú podporu a sú zamerané proti štátnemu zriadeniu.

V súčasnosti sa rozšírilo mnoho nových organizácií ohrozujúcich súčasný štát. K takým patrí i *Radikálny front Slobody zvierat*, najmä jeho mutácia Polícia slobody zvierat, ktorá pôsobila v rokoch 1993–94 vo Veľkej Británii. Skupina kládla bomby, posielala zásielky nazývané pasce na myši (poranili obete nožom nainfikovaným zárodkami nebezpečných chorôb) vedcom (tzv. vrahom zvierat) a učiteľom, ktorí sa podľa mienky organizácie nerozprávali so žiakmi o ekológii.

Už spomenuté spoločenstvo Najvyššia pravda činná v Japonsku a spolupracujúca so svojimi stúpencami v Rusku, ktorých prostredníctvom mala prístup k vojenským organizáciám, rozhlasovala, že USA zaútočia na Japonsko a tak nastane koniec sveta. V roku 1992 sa sekta pokúšala kúpiť atómové hlavice a roku 1995 bola obvinená zo 17 vrážd. Sekta oficiálne ukončila teroristickú činnosť roku 2000.

Doteraz účinne pôsobí i Džihád – antizápadniarska a antiizraelská skupina túžiaca vytvoriť v Libanone islamskú republiku, známa útokmi na USA (výbuchy áut roku 1993) a na izraelskú ambasádu v Libanone, slúžiacu obyvateľom západných štátov. Taktiež aktívne sú Islamské ozbrojené skupiny. Na iných zásadách funguje Munova sekta. Neútočí zbraňami. Podarilo sa jej získať náklonnosť prezidentov Jemenu, Grécka, Kostariky, Ekvádoru.

Ani Poľsko nie je oslobodené od činnosti teroristických siekt, zdôraznil vo svojom referáte Mgr. Krzysztof Wiktor, náčelník Oddelenia deštruktívnych psychomanipulatívnych skupín odboru verejného poriadku MV PR. Dôvodom na to je činnosť siekt Najvyššia Pravda, Scientologická cirkev či Svetová cirkev Stvoriteľa. Avšak ako modelový príklad ohrozenia prednášateľ uviedol pôsobenie mníšskeho Bratstva Himawanti, ktoré je v príkrom rozpore s právom. Jej vodca Ryszard Matuszewski bol niekoľkonásobne väznený a psychiatricky vyšetrovaný. Počas niekoľkých rokov rozposielal urážlivé výhražné listy štátnym a mimovládnym inštitúciám zaoberajúcim sa sektami. Jeden z takýchto listov adresovaný MV PR sa zachoval ako podnet na oznámenie pre prokuratúru o podozrení zo spáchania trestného činu (podrobnejšie v článku *Vyhrážky Bratstva Himawanti*, s. 25 až 27 – pozn. red.).

Účastníci medzinárodného sympózia

Náboženský terorizmus prináša konkrétne ohrozenie pre súčasný svet. Prednášateľ Henri-Pierre Debord, hosť z Francúzska reprezentujúci Medziministerskú misiu boja proti sektám, hovoril o tom, ako sa v jeho krajine právne predchádza terorizmu siekt. „Už dvadsať rokov sa Francúzsko angažuje v súvislosti s pozorovaním javov spätých so sektami a v poslednom čase i v boji proti

Henri-Pierre Debord

takým prejavom organizácií, ktoré sú právne postihnuteľné. Najnovšia etapa angažovania štátu sa začala schválením parlamentného zákona (zákon z 12. júna 2001) smerujúceho k zosilneniu preventívnych a represívnych zložiek vo vzťahu k hnutiam majúcim charakter siekt, ktoré porušujú základné ľudské práva a slobodu obyvateľstva. (...) Ukazuje sa, že rozlíšenie medzi náboženskými spoločenstvami na jednej strane, a sektami chápanými ako spoločenstvá s neobvyklým a podivným charakterom na druhej strane, je z právneho uhla pohľadu takmer nemožné. Nemožno spochybňovať existenciu niektorých organizácií ako takých, no štát bude nútený obrátiť pozornosť na ich ciele a skutočné zámery. (...) Berúc do úvahy ohrozenie terorizmom je dôležité ustavičné zdokonaľovanie mechanizmov hodnotenia rizika, ktoré so sebou prináša činnosť siekt na rôznych úrovniach" – povedal Debord.

Debord taktiež spomenul, že popri sektách činných ad extra existujú aj organizácie prinášajúce škody predovšetkým ich vlastným členom – tzv. sekty činné ad intra. Medzi také skupiny môžu patriť i rôzni uzdravovatelia, okultisti, orientálne skupiny a synkretici.

Jedna zo skupín obzvlášť nebezpečných pre jej členov, ktorá je taktiež činná na hospodárskom poli a má snahu dosiahnuť vládu nad svetom, je už spomenutá *Scientologická cirkev*. O nej hovoril o. Tomasz Franc OP, riaditeľ dominikánskeho Centra informácií o nových hnutiach a sektách v Krakowe. Scientológovia začali svoju činnosť v 50. rokoch v USA ako terapeutické hnutie so svetským charakterom. Svoj prvý chrám vybudovali až roku 1981 v Los Angeles. Na čele hnutia bol Ronald Hubbard z Montany, ktorý dospel k záveru, že najlacnejšou formou rýchleho zbohatnutia je založenie vlastnej sekty.

Názov scientológia pochádza z latinčiny a označuje aplikovanú náboženskú filozofiu, ktorá, podľa jej členov, je cestou k absolútnej slobode. Napriek tomu, že nemá oficiálne zasahovať oblasť viery, zoskupuje svojich členov do zložiek nazývaných cirkev. Používa metódy údajne zlepšujúce psychofyzickú kondíciu pacientov, avšak tie boli od počiatku ostro kritizované americkými psychológmi a psychiatrami. Hoci v Poľsku nepôsobí oficiálne, keďže nezískala súhlas na registráciu, s jej metódami sa možno stretnúť na kurzoch zdokonaľujúcich osobnosť, kurzoch ďalšieho vzdelávania a pri rôznych druhoch terapie majúcich za úlohu liečiť zranenia z detstva či mladosti. Medzi takéto metódy patrí i tzv. auditing, čiže individuálny kontakt pacienta s poslucháčom (audítorom), ktorý, zachovávajúc odstup, počúva dôvernosti o bolestných zážitkoch chorého. Pri tejto metóde sa používa akýsi detektor lži (E-meter).

Ďalšou metódou je kurz komunikácie, počas ktorého možno zažiť zdanlivo nevinné halucinácie, nepociťovanie bolesti alebo potlačenie schopnosti kritického myslenia. Zavádzanie novej terminológie – prideľovanie nových významov známym slovám – vedie k prebudovaniu systému hodnôt. Podobná metóda vysvetľovania slov sa používa u detí, čo ich môže priviesť aj do spoločenskej izolácie.

Pozornosť si zasluhujú aj metódy náboru, aké táto sekta používa. Sú to bezplatné testy osobnosti, ktorých výsledky vždy poukazujú na výrazné nedostatky alebo problémy spojené s ponukou nákladnej pomoci. Náborová činnosť scientológie sa vykonáva i prostredníctvom mládežníckych organizácií, reklamných firiem či charitatívnych akcií.

Mgr. Jaroslaw Pieniek, vedúci zahraničného oddelenia redakcie Sekty i fakty, venoval svoj referát populárnej stredovekej sekte *assasínov* známej z temných stránok histórie terorizmu. Politické vraždy, ktorých sa assasíni dopustili na najvýznamnejších osobnostiach vtedajšieho sveta, ich neslávne „preslávili" a pričinili sa ku vzniku mnohých ustavične opakovaných legiend. Čo je zaujímavé, táto skupina existuje ešte aj dnes, avšak terajší assasíni sa venujú charitatívnej činnosti.

Takmer všetci prednášatelia sa dotkli problému vstupu ľudí do siekt a pozastavili sa nad príčinami tohto javu. Už v úvode sympózia arcibiskup zdôraznil, že naša duchovná sloboda si vyžaduje byť rozvážnymi, opatrnými a duchovne zrelými, pretože spoločne s ňou prichádza aj mnoho nebezpečenstiev a nástrah.

Ale prečo nás sekty vlastne priťahujú? G. Daroszewski v tejto súvislosti poukázal na rolu viery v splnenie určitej utópie, na módu iracionalizmu, oživenie náboženstva, ako aj na hľadanie odpovedí na existenciálne otázky. Následne B. Rakovský poznamenal, že príčinu tohto javu môžeme hľadať vo fanatizme, biede a depresiách. V súčasnosti je tu však ešte iná, vážnejšia príčina – a tou je túžba utiecť od reality, ktorú sami tvoríme. Ťažko ohodnotiť, akú vinu na tom nesieme my, najmä ak si uvedomíme, že by sa mnohým tragédiám dalo predísť.

Všetci prednášatelia na margo toho súhlasne konštatovali, že na to je potrebná nielen naša citlivejšia vnímavosť voči problémom iných, ale aj spolupráca štátnych orgánov, odborných poradenských stredísk ponúkajúcich pomoc obetiam siekt, cirkví, ako aj celej spoločnosti. Takisto nemožno zabúdať na výmenu poznatkov a skúseností medzi jednotlivými štátmi v oblasti boja s terorizmom siekt. Hoci je takáto spolupráca už nadviazaná, potrebuje sa ustavične prehlbovať. ■

Preložila: HENRIETA HRUBÁ

Foto: T. KIELKOWSKI

GRZEGORZ FELS

Vyhrážky Bratstva Himawanti

Mníšske Bratstvo Himawanti je malá, ale v našom kraji pružne fungujúca sekta. V Poľsku pôsobí nelegálne, lebo roku 1995 jej zamietli registráciu s odôvodnením, že predložený štatút je v rozpore s ústavou Poľskej republiky. Bratstvo sa predstavuje ako nadnáboženská duchovná organizácia ekumenického charakteru, povolaná hlásať duchovný odkaz Laja Jogi v Poľsku. Vodca tejto sekty Ryszard M. (alias Lalit Mohan) z Jaworna roku 1996 posielal anonymné listy predstavenému paulínov, v ktorých urážal Katolícku cirkev a vyhrážal sa, že v čase najväčšej pútnickej návštevnosti vyhodí do vzduchu kláštor v Jasnej Hore. Ako informoval bulletin KAI dňa 16. 6. 1998, predstavený podal na prokuratúru v Čenstochovej správu o vykonaní priestupku a Ryszard M. bol za uvedený skutok odsúdený na jeden a pol roka odňatia slobody s podmienkou na tri roky. Ako uviedla tlač, guru sa vyše roka nedostavil na výsluch a napokon ho roku 1999 dočasne uväznili. Po absolvovaní psychiatrického vyšetrenia ho lekárska komisia uznala za nezodpovedného za svoje činy a odporučila liečbu v izolovanom prostredí pod lekárskym dohľadom. To však ešte nie je koniec celého príbehu.

Listy s ortieľmi smrti

Hrozba vyhodiť Jasnú Horu do vzduchu nebola jediným šialeným nápadom guru Mohana a jeho ľudí. Roku 1997 Ryszard M. rozposlal osobám, ktoré sa zaoberali problematikou siekt, listy s ortieľmi smrti. Boli podpísané Medzinárodným rádom rytierov Svätej vojny. Citujeme dlhší úryvok z jedného listu, ktorý odhaľuje nenávistné názory a spôsob myslenia jeho autora (alebo autorov):

V mene pokoja!

Vyzývame všetkých, ktorým sú život a zdravie milé, aby prestali s akýmikoľvek inkvizičnými krížovými výpravami v podobe ohovárania, ubližovania a obviňovania ktorejkoľvek cirkvi, vierovyznania či náboženského hnutia uvedených v zozname a pripojených k tejto výstrahe, ktorú vydala organizácia pod ochranou nášho bratského zväzu uzavretého pre pokoj a ochranu opravdivo veriacich v Boha. (...)

Náš boj za pravdu, lásku a pokoj na zemi nikdy neskončí! Kým bude jestvovať posledný diabol zločinnej inkvizície očierňujúci akékoľvek náboženstvo a vieru v jediného Boha, naša vojna je opodstatnená. Každý, kto uráža náboženstvá a cirkvi, ktoré sú pod našou ochranou, alebo obviňuje nami chránené náboženstvá, že sú škodlivé, si zaslúži smrť. Jediným trestom pre takého hriešnika je smrť vykonaná v zhode s rituálnym zabitím hriešnych démonov zločinnej inkvizície známeho pôvodu. (...)

Dovoľujeme si informovať, že už rok pôsobíme na území Poľskej republiky intenzívnejšie než predtým. Konštatujeme, že strediská katolíckej inkvizície, no aj niektoré protestantské, uskutočňujú zločinné križiacke výpravy voči našim cirkvám a náboženským zväzom aj ich duchovným. V súvislosti s tým sa zintenzívni naša bezvýhradná exekučná činnosť smerom k vinníkom, ktorí spáchali previnenia voči jedinému Bohu.

Prisaháme, že zničíme všetkých prenasledovateľov nami ochraňovaných náboženstiev živého Boha a zničíme aj osoby, stavby, majetok a rodiny prenasledovateľov. Každý, kto ponižuje

HROZBA VYHODIŤ JASNÚ HORU DO VZDUCHU NEBOLA JEDINÝM ŠIALENÝM NÁPADOM GURU MOHANA A JEHO ĽUDÍ.

nami ochraňované náboženstvá či administratívne šíri nechuť alebo im znemožňuje slobodnú činnosť a vykonávanie kultu, si bezpodmienečne zasluhuje smrť, lebo svoju ruku pozdvihuje voči dielu jediného Boha.

„Stredoveká inkvizícia"

Podobné listy dostali aj čenstochovskí sudcovia a vtedajší hlavný veliteľ polície. Ryszard M. sa za svoju kriminálnu, ba priam teroristickú činnosť roku 1999 dostal do krakovskej vyšetrovacej väzby, ale lekárska komisia ho uznala za nezodpovedného za svoje činy. (Ako čítame v Slovníku poľského jazyka, teror je používanie presily, násilia, krutosti s cieľom zastrašiť, zničiť protivníka. Malá encyklopédia PWN z roku 1996 pod heslom *Terorizmus dnešný uvádza*, že je to konanie extrémistických zoskupení, ktoré sa pomocou vrážd, vyhrážania smrťou, politických likvidácií, únosov rukojemníkov, unášania lietadiel a inými podobnými spôsobmi odsúdenými medzinárodnou verejnosťou usilujú obrátiť pozornosť verejnej mienky na svoje heslá alebo vynútiť od vlád štátov určité ústupky či služby na svoj prospech – pozn. autora.)

Ryszard Nowak, bývalý poslanec a líder Celoštátneho výboru na ochranu pred sektami, v liste vtedajšiemu generálnemu prokurátorovi Lechovi Kaczyńskému upozorňuje na osočujúce plagáty, ktoré bratstvo koncom júla roku 2000 rozvešalo v uliciach Čenstochovej a Katovíc. Boli na nich mená prokurátorov a sudcov, ktorí sa zaoberali prípadom vodcov sekty. Tieto osoby nazvali vrahmi. Nowak sa obával, že ak prokurátori budú brať incident na ľahkú váhu, nabudúce sa na plagátoch môžu objaviť adresy týchto sudcov – a čo potom...? Radšej sa ani nepýtajme. Ak môžeme veriť informácii z časopisu Życie (č. 178 z 1. 8. 2000), jeden z čenstochovských sudcov bol vtedy zastrašovaný a sekta ho vyzvala, aby verejne oznámil, že sa viac nebude zaoberať záležitosťami siekt.

Začiatkom januára t. r. sa na čenstochovskom oblastnom súde konalo ďalšie súdne konanie s vodcom sekty. Jej členovia sa pripravovali na obranu svojho vodcu, rozposielajúc internetom listy plné fanatizmu. Predstavovali sa v nich ako mučeníci prenasledovaní za vieru. Jeden z listov mal takéto znenie:

Vážení!

Ak neveríte, že v katolíckom Poľsku naďalej pôsobí STREDOVEKÁ INKVIZÍCIA, pozývame vás do Čenstochovej dňa 8. 1. 2002 o 10.30 h na Oblastný súd na ul. Dambrowského č. 23, kde prebieha škandalózna, ohováračská a banditská záležitosť, počítajúca s totálnym zničením Duchovného vodcu veriacej menšiny – mníšskeho Bratstva Himawanti – Svätého Otca šivaitov – Lalita Mohana G. K. – Ryszarda Matuszewského. Diabolské pojednávanie, ktoré začali rovnako diabolskí vodcovia Katolíckej cirkvi – opát „Jasnej" Hory Izidor Matuszewski a sám Jozef Glemp – hlava poľských katolíkov, už prinieslo ovocie v podobe uväznenia Ryszarda Matuszewského na dva a pol roka.

V tomto čase Ryszard Matuszewski, ktorého viera je odlišná od viery Glempovi podobných, bol čenstochovskými prokurátormi, ďalšími inkvizítormi a aktivistami toxickej a nebezpečnej katolíckej sekty mučený, bitý a trýznený všetkými možnými spôsobmi! V psychiatrickej nemocnici, do ktorej bol kvôli svojmu hinduistickému vyznaniu zavretý, ho katolícki fanatici jedinej správnej pravdy napchávali psychotropnými prostriedkami ničiacimi mozog a telo. Na slobodu ho prepustili 15. júna 2001 po intervencii samého prezidenta.

To však nie je koniec tohto fingovaného a katolíckymi banditami zaplateného procesu! Inkvizítori, ktorým veľa dlhuje celý čenstochovský „orgán" spravodlivosti, naďalej prenasledujú inoverca a tentoraz ho chcú doživotne umiestniť na psychiatriu!!! Odlišne nepostupovala ani stredoveká katolícka inkvizícia – fingované procesy a vraždy inovercov, ktorí nesúhlasili s „jedinou správnou Cirkvou"! Ako však vidieť, metódy sa trochu zmenili – namiesto upaľovania sa vstrekuje jed!!!

Buďte s nami, lebo nedáme posadiť nášho nevinného a múdreho Priateľa a Učiteľa znovu na psychiatriu, kde katolíci ničia náboženskú konkurenciu, a urobíme všetko, čo bude nutné, aby sme ich zastavili!!!

Srdečne vás pozývame v mene mníšskeho Bratstva Himawanti.

Odročené rokovanie

Z Trybuny Śląskiej (č. 8 z 10. 1. 2002) sa dozvedáme, že oblastný súd v Čenstochovej v prítomnosti znalcov psychiatrie mal vydať posudok, či Ryszard M. môže ohrozovať svoje okolie a či sa môže zdržovať mimo nemocnice. Súd sa však namiesto vydania jednoznačného lekárskeho posudku v tejto veci pustil do ťahanice s jedenástimi vyznávačmi bratstva, ktorí chceli byť prítomní pri vydávaní tohto posudku. Nakoniec musela intervenovať polícia a rokovanie bolo odročené.

Vyznávači sekty sa nechceli len tak ľahko vzdať, ešte niekoľko desiatok minút okupovali rokovaciu sálu a potom nalepili v budove súdu a na blízkych reklamných paneloch desiatky vopred pripravených letákov. Dožadovali sa v nich potrestania predstaviteľov súdu a prokuratúry, ktorí vystúpili proti ich guru. Sekta pre nich navrhovala 25-ročné väzenie alebo doživotný pobyt na psychiatrickej klinike, kde by boli liečení zo šialenstva katolíckej paranoje.

Doterajšia činnosť Bratstva Himawanti sa zatiaľ obmedzovala len na nenávistné vyhrážky. Máme ich bagatelizovať? Rozhodne nie! Americké skúsenosti z 11. septembra 2001 by nám mali byť

„Prisaháme, že zničíme všetkých prenasledovateľov nami ochraňovaných náboženstiev živého Boha a zničíme aj osoby, stavby, majetok a rodiny prenasledovateľov." – Bratstvo Himawanti

jasnou výstrahou. Ľudia Usáma bin Ládina, vraždiaci počas pamätného útoku tisíce nevinných ľudí, sa tiež nechali viesť fanatickou nenávisťou. Možno je to prehnané, ale vidím tu istú analógiu medzi názormi ľudí bin Ládina a mníšskeho Bratstva Himawanti.

Avšak aby raz aj u nás nedošlo k podobnej tragédii, bezpečnostné orgány sa musia viac zaujímať o deštruktívne počínanie siekt typu mníšskeho Bratstva Himawanti. Ide o to, aby sa polícia a súdy zaoberali prípadmi evidentného porušovania zákona – tým skôr, ak sú na to jasne zdokumentované predpoklady.

Prekvapujúce je, že sekta môže beztrestne ovládnuť a urážlivými textami oplagátovať budovu nezávislého súdu, čím spôsobí odročenie rokovania. Poľsko je predsa právny štát a za urážku verejného činiteľa poľský kódex stanovuje peňažnú pokutu alebo pozbavenie slobody až na jeden rok. Nezľahčujme teda situáciu. Alebo – čo by bolo ešte horšie – nesmieme sa dať zastrašiť malou skupinkou náboženských fanatikov, lebo to ich môže povzbudiť k ďalším nepredvídaným činom.

Faktom ostáva, že naozaj sa nemožno postaviť proti náboženskému terorizmu Bratstva Himawanti alebo iným podobne mysliacim a pôsobiacim sektám, ak by sme celkom vynechali náboženskú stránku tohto zložitého javu. Okamžité administratívno-policajné obmedzenia však nepostačia. Len ustavičné odovzdávanie skutočných náboženských hodnôt slovom a skutkom spojené s úctou k názorom druhého človeka má šancu účinne sa postaviť proti fanatizmu vyznávačov siekt.

Pravda je, že náboženský terorizmus vždy bol, je a bude, my však máme právo a povinnosť postaviť sa proti nemu. Nie sme celkom bez šance. Každý z nás sa môže aktívne pričiniť, aby vo svojom okolí propagoval preventívne informácie týkajúce sa deštruktívnej činnosti siekt. Kde možno takéto informácie získať? Napríklad účasťou na tematických stretnutiach a sympóziách o sektách, čítaním odbornej tlače (napríklad náš štvrťročník) či kníh s témami, ktoré nás zaujímajú. Veľa možno nájsť aj na internete, zvlášť na stránkach odborných centier informácií o sektách. Nezabúdajme však byť vo svojom konaní objektívni a nikdy sa nenechajme viesť nenávisťou. Lebo vtedy sa sami vo svojom zaslepení zdegradujeme na úroveň tých, pred ktorými chceme varovať.

Terorizmus v aule Sliezskej vysokej školy technickej

Nakoniec ešte pár slov o stretnutí, ktorého „hrdinami" sa stali ľudia z Bratstva Himawanti. Dňa 21. februára tohto roku som mal v aule Sliezskej vysokej školy technickej v Gliwiciach prednášku na tému Terorizmus v sektách, na ktorú prišlo asi dvesto ľudí. Pripomenul som v nej slovníkové definície terorizmu a načrtol som problematiku od historických odkazov (atentáty) až po dnešné prípady (satanizmus, známe prípady nešťastných udalostí spôsobených sektami vo svete, situácia v Poľsku). Keď som hovoril o Poľsku, spomenul som okrem iného aj teroristické počínanie Bratstva Himawanti (vyhrážanie sa smrťou s cieľom zastrašiť).

Žiaľ, prednášku narušilo niekoľko fanatických vyznávačov tohto bratstva prítomných v sále. Už pred začiatkom stretnutia rozdávali zhromaždeným letáky. Usilovali sa mať hlavné slovo v čase určenom na diskusiu, cieľavedome nepripúšťali k slovu ostatných prítomných. Zdá sa, že demagogicky chceli využiť príležitosť ukázať sa na fóre. Vyťahovali pritom nevyberané námietky voči čenstochovským sudcom a verejne bránili svojho uväzneného vodcu, označujúc celý proces za katolícke sprisahanie. Ich vystúpenie sa však stretlo s nevôľou a rozhodnými protestmi najmä zo strany poslucháčov zhromaždených v aule vysokej školy. Provokácia nenašla odozvu – zvíťazil rozum. ■

Z časopisu SEKTY I FAKTY č. 2/2002
preložila: –jd–

PRAVDA JE, ŽE NÁBOŽENSKÝ TERORIZMUS VŽDY BOL, JE A BUDE, MY VŠAK MÁME PRÁVO A POVINNOSŤ POSTAVIŤ SA PROTI NEMU.

REPORT

Pápežovi hrozil atentát

VARŠAVA (tasr) – Poľská polícia vyšetruje osobu, ktorá sa vyhrážala atentátom na pápeža Jána Pavla II. Svätému Otcovi hrozí nebezpečenstvo aj od islamských extrémistov. V Gdansku zadržaný muž sa predstavoval ako kňaz vyššej hierarchie. Ide o Ryszarda M., (pravdepodobne Ryszarda Matuszewského, vodcu extrémneho Bratstva Himawanti – pozn. red.), ktorého zadržali v spolupráci s agentúrou vnútornej bezpečnosti v súvislosti s hrozbami atentátu na pápeža. Podozrivý poslal do poľského parlamentu a do redakcie denníka Gazeta Wyborcza listy, v ktorých nahováral na spáchanie atentátu na Jána Pavla II. S približujúcim sa dátumom 11. septembra existujú indície, že prívrženci siete Al-Kajdá a iných moslimských teroristických organizácií môžu pripravovať útoky na osoby i miesta, ktoré sa spájajú s kresťanstvom.

NOVÝ DEŇ, 23. 8. 2002

Obavy z útoku na Vatikán

RÍM (tasr) – Po zatknutí štyroch Maročanov a jedného Taliana, ktorí podľa vyšetrovateľov plánovali atentát na Kostol sv. Petronia v Bologni, rastú v Taliansku obavy z prípadných fundamentalistických atentátov. Podľa informácií talianskeho denníka Corriere della Sera sa talianske tajné služby obávajú útoku na Vatikán v deň prvého výročia teroristických útokov USA. Vatikán je takmer stabilne cieľom fundamentalistických teroristických sietí. Preto polícia v posledných dňoch sprísnila bezpečnostné opatrenia v blízkosti pápežskej letnej rezidencie Castel Gandolfo. Rovnaké opatrenia sa týkajú aj talianskeho premiéra Silvia Berlusconiho. Cieľom teroristov sa podľa správ talianskej tajnej služby môžu stať aj vysokopostavení predstavitelia odborových organizácií v Taliansku, ako napríklad CISL a UIL.

NOVÝ DEŇ, 22. 8. 2002

Rastúci záujem o náboženské hodnoty u európskej mládeže

Po prvý raz po 60 rokoch sa zdá, že súčasná mládež je väčšmi nábožensky založená ako boli predchádzajúce generácie. To je výsledok európskej ankety o hodnotách *European Values Survey*. Tieto mimoriadne zaujímavé výsledky uverejnené vo francúzskom časopise Futuribles prezentujú bilanciu toho, ako dnešná mládež chápe rodinu, prácu, priateľstvo, náboženstvo, politiku, spoločenské a morálne normy v porovnaní s výsledkami vykázanými pred desaťročiami. Rodina je pre 89 % európskej mládeže najdôležitejšou hodnotou, pričom je tu dokonca rastúca tendencia. Na druhom mieste s veľkým odstupom je práca – pre 54 % opýtaných. Žiaľ, iba pre úbohých 17 % je najdôležitejšou hodnotou náboženstvo, avšak je to viac ako dvojnásobok tých, ktorí sa vyjadrili za politiku – 8 %. V správe sa však uvádza, že nenápadné miznutie náboženského povedomia sa zastavilo. Mládež narodená po roku 1964 je väčšmi nábožensky založená ako ich starší súrodenci a rodičia. Náboženský sociológ Yves Lambert k tomu hovorí: „Porovnajme tieto hodnoty s hodnotami za posledných 30 – 40 rokov, potom uvidíme výraznú zmenu epochy."

Mladí ľudia sú dnes otvorenejší pre náboženstvo, čo však neznamená, že by preto viac chodili do kostola. Podľa ankety praktizovanie náboženstva klesá. „Náboženstvo sa dnes v Európe chápe skôr v individualistickom zmysle, hoci tu nie je až taký odpor voči inštitúcii" – píše sa ďalej v správe. Mladí ľudia museli v ankete zodpovedať asi na 30 otázok. Nápadná bola skutočnosť, že na dnešnú mládež robia veľký dojem obrady a rituály. A veľký význam pripisujú mladí reakcii Cirkvi na morálne a rodinné problémy. V porovnaní s anketou z roku 1990 dnes mládež viac verí v život po smrti, v peklo a nebo, ako aj v osobného Boha. Aj ľudia vo veku 44 – 45 rokov prejavujú novú citlivosť pre náboženstvo, čo je však v rôznych krajinách Európy odlišné.

(Pokračovanie ▼**29**)

MONITORING TLAČE

O čom píšu iní

Scientológovia sa znova zviditeľňujú

BANSKÁ BYSTRICA – Scientológovia rozvinuli svoje aktivity priamo v centre Banskej Bystrice. Rozdávajú ľuďom letáky s protidrogovou tematikou. Odborníci zaraďujú Scientologickú cirkev (SC) medzi najnebezpečnejšie skupiny, ktoré negatívne vplývajú na identitu a integritu osobnosti. „Boj proti drogám je výsostne aktuálna spoločenská téma, ktorú SC zneužíva vo svoj prospech. Je to jedna z cielených aktivít, ako nadobudnúť vo verejnosti pozitívy obraz, vzbudiť záujem a získať nových priaznivcov" – uviedla Ivana Škodová z občianskeho združenia Integra – centra prevencie v oblasti siekt.

Na letákoch sa uvádza, že akcia je súčasťou protidrogovej preventívnej kampane SC a jej členov. Nechýbajú kontaktné čísla. „Spojitosť so scientológmi naznačuje, že nastane určitá psychická manipulácia a úsilie vtiahnuť človeka do cirkvi. Nebezpečenstvo je práve v tom, že sa tak deje bez jeho vedomia" – podotkla I. Škodová a dodala: „Scientológovia zakladajú dianetické centrá, ktoré sú zamerané na sebapoznanie, zlepšenie v rôznych sférach a podobne. Prostredníctvom testu získavajú dokonalý obraz o človeku. Neskôr to využívajú a formou ponúknutých sebazdokonaľovacích kurzov, za ktoré si človek zaplatí, ho dosť nemorálnymi postupmi veľmi hrubo manipulujú."

Podľa zahraničných výskumov sú najrizikovejšou skupinou mladí ľudia od 17 do 25 rokov, ktorí hľadajú svoju cestu. Práve oni sú veľmi náchylní reagovať na pozitívne veci, ako napríklad boj proti drogám. Netušia pritom, že sa nevedome postupne stanú obeťami hrubej manipulácie. Škodová odporúča prekonať prirodzenú zvedavosť a vôbec sa s členmi SC nekontaktovať. Za mimoriadne dôležité považuje, aby ľudia mali dostatok kvalifikovaných informácií o pôsobení takýchto siekt. Tie im v banskobystrickom centre prevencie v oblasti siekt poskytnú každý utorok popoludní. SC sa na Slovensku etablovala zhruba pred šiestimi rokmi. Podľa dostupných údajov pôsobí v mnohých krajinách, má sedem až osem miliónov členov. Ako dodala Škodová, v Nemecku sa touto skupinou už dlhšie vážne zaoberajú. ■

DAGMAR TELIŠČÁKOVÁ
PRAVDA, 1. 8. 2002

Zákulisie Scientologickej cirkvi

Vzdelávacie kurzy o manažmente, komunikácii či marketingu sú samozrejmosťou takmer v každej väčšej firme. Zamestnávatelia priamo vyžadujú, alebo nepriamo podporujú účasť svojich zamestnancov na jazykových alebo odborných kurzoch. Kvalita a produkty ich mnohokrát príliš nezaujímajú, dôležitá je politika sústavného vzdelávania.

V tejto súvislosti zaujímavo pôsobila správa o činnosti Slovenskej informačnej služby (SIS) v rokoch 2000 a 2001, ktoré v NR SR vlani i tento rok v máji predniesol riaditeľ SIS Vladimír Mitro. Informoval aj o činnosti náboženských siekt. Osobitnú pozornosť venoval Scientologickej cirkvi (SC), ktorá preniká do významných firiem, organizujúcich vzdelávacie kurzy a zaoberajúcich sa informačnými technológiami. Podľa správy SIS má táto cirkev spojenie aj s bližšie nešpecifikovanými predstaviteľmi štátnych orgánov.

Odborníci na nové náboženské hnutia považujú scientológiu za jednu z najnebezpečnejších novodobých otrokárov. Je to aplikovaná náboženská filozofia, ktorú vyvinul americký autor vedecko-fantastickej literatúry L. Ron Hubbard v päťdesiatych rokoch 20. storočia. Roku 1955 založil SC,

ktorá dianetiku (technológiu duševnej liečby, vylepšovanie jednotlivca a spoločnosti) praktizuje komerčným spôsobom. Jedným z najväčších argumentov kritiky scientológie je, že sa pod pláštikom cirkvi usiluje získať peniaze, moc a vplyv. Toto tvrdenie často potvrdzovali jednotlivé súdne prípady a škandály, ktoré scientológiu sprevádzajú od jej zrodu. Odborníci z Centra pre štúdium siekt zaraďujú scientológiu medzi tzv. deštruktívne psychokulty.

Cez dušu na peňaženku

Dianetika znamená doslova „cez dušu"; zameriava sa na účinok ducha na telo a zaviedla pojem prenatálneho štádia do psychológie. Vyrieši vraj problémy ľudskej mysle jedinca i spoločnosti a má liečiť závislosti a telesné choroby. Dianetika je „technológiou scientológie, ukazuje cestu k vyšším úrovniam schopností, je mostom ku clearovi, je to technológia na dosiahnutie lepšieho sveta". Je tu však podozrenie, že spôsobuje odcudzenie od rodiny, a že jej autoritatívne zásady sú nebezpečné pre telesné i duševné zdravie jednotlivca.

Podľa Hubbarda človek využíva iba zlomok svojho psychického potenciálu, ale v podstate je každý človek thetan, ktorý má možnosť disponovať vlastnosťami podobnými božským. Keby všetci ľudia dokázali využiť tento potenciál, vznikla by civilizácia, v ktorej by sa nevyskytovali vojny, šialenstvo, ba ani kriminalita.

Človek sa podľa Hubbarda skladá z troch častí: tela, mysle a duše. Rodí sa s aberáciami (iracionálnym správaním), ktoré vznikajú v prenatálnom období. Aberácie sú viazané na engramy – záznamy v reaktívnej mysli. Engramy sa spúšťajú pri vnemoch v krízovej situácii. Engram vytvára démona – duševný mechanizmus, ktorý koná ako samostatná bytosť. Dianetika ničí engramy a vytvára nového človeka, takzvaného cleara. Clear nemyslí slovami a obrazmi, nemá engramy, dokáže ovládať ľudí, zauditovať ich. Niekoľko clearov ovládne veľkú spoločnosť ľudí. Clear audituje svoju rodinu, deti, kolegov.

Bolestivá očista

Negatívne stopy (engramy) sa dajú odstrániť len tak, že sa premietnu do analytickej mysle – teda si ich človek uvedomí. Nato slúži špeciálny postup – auditing a na clearovanie sa používajú ľudia nazývaní audítori. Auditing postupuje tak, že vracia človeka v čase do bodu zápisu key-in engramu, znovu a znovu ho prechádza, až zanikne. Je pritom svedkom prudkých emócií, preto nesmie byť súcitný, jeho tvrdosť robí precleara (ten, kto nie je očistený) „šťastným". Nesmie prestať čistiť, ani keď sa preclear snaží skončiť (s platenou) liečbou. Neustúpi ani vtedy, keď „sa pacient zvíja a kričí", hocijako je to dramatické – je to vyháňanie diabla. Nesmie sa pochybovať. Preclear budí dojem človeka pod vplyvom drogy. Základná zbraň scientológa v medziľudských vzťahoch je ARK trojuholník – afinita (náklonnosť), realita, komunikácia. Na vyjadrenie slúži tónová škála, umožňujúca predpovedať ľudské správanie.

Metódy, ktoré scientológia používa, sú zmesou psychoterapeutických metód. Auditing robí audítor presnými otázkami „klientovi", pričom audítor nehodnotí odpovede. Systém otázok, ktorý má vraj klienta priviesť k sebapoznaniu, je však postavený tak, aby človek odhalil najintímnejšie oblasti života, citový svet, traumy, rany – miesta, ktoré scientológia považuje za krízové, problematické a treba ich odstrániť. Človek o sebe prezrádza veci, ktorými ho potom sekta môže vydierať. Ak sa v scientológii vyzýva k určitým mravným zásadám, nedeje sa to z morálnych pohnútok, ale preto, aby človek nebol napadnuteľný. Cesta k slobode ducha a k možnosti stať sa thetanom prechádza cez množstvo stupňov zasvätenia, cez tzv. Most. V prvej etape je päť stupňov, od nuly po 4. Počas dosahovania týchto stupňov je človek očistený od duševného smetiska, oslobodený od bolestivých a nepríjemných zážitkov.

Kontakt s verejnosťou

Dianetické centrum zabezpečuje prvotný kontakt SC s verejnosťou. Má vytypovať vhodných členov a vhodné obete. Vyšetrovateľ – analytik, vyškolená osoba, pomáha preclearovi pevne stanovenými otázkami nájsť jeho oblasť problémov alebo bolestí. Pri auditingu môže používať tzv. E-meter. Tento prístroj meria odpor tela alebo jeho odchýlky pomocou elektrického prúdu s napätím približne 1,5 V tak, že účastníkovi auditingu vyšetrovateľ pripevní obe elektródy prístroja na ruku a kladie mu otázky. Výky-

REPORT

(Dokončenie ▲28)

Nový záujem o náboženstvo je očividný najmä v krajinách východnej Európy, čo by pred 30 rokmi bolo ešte nemysliteľné. Možno to pozorovať najmä v krajinách s pravoslávnou tradíciou, ale aj v Nemecku, Portugalsku, vo Švédsku a v Dánsku. Mladí Taliani chodia dnes viac do kostola ako pred desiatimi rokmi (40 % aspoň raz za mesiac), avšak napríklad Francúzi praktizujú svoju vieru najmenej, len 6 %.

Z/TK KBS, 22. 7. 2002

Haitskí biskupi varujú pred nebezpečenstvom vúdú

Biskup Jean Alix Verrier z Les Cayes sa vyjadril, že Katolícka cirkev na Haiti je vystavená nebezpečenstvu kultu vúdú a americkým protestantským sektám. V interview s vatikánskou misijnou agentúrou FIDES biskup povedal, že kult vúdú je u obyvateľstva ešte stále hlboko zakorenený. Okrem toho ústava krajiny zaručuje tomuto kultu rovnaký právny štatus ako iným náboženstvám, čo zabraňuje verejnej kritike zo strany Cirkvi. Takisto extrémistické sekty pochádzajúce z USA znamenajú pre Katolícku cirkev nebezpečenstvo: „Pretože majú veľa peňazí, môžu otvárať aj školy, zatiaľ čo Katolícka cirkev nemá dostatok potrebných prostriedkov, aby sa postavila proti vplyvu týchto škôl" – hovorí biskup Verrier.

Vúdú je magicko-náboženský synkretický kult, ktorý na Haiti priniesli so sebou západoafrickí otroci a tých sem dopravili Francúzi. Je to zmes domorodých náboženských predstáv a kresťanských prvkov. Uctievajú sa africké božstvá a predkovia. K najdôležitejším charakteristickým znakom kultu patrí posadnutosť, „živí mŕtvi" (zombies) a tanec do extázy. Čarodejníci alebo „kňazi" zvyknú obetovať hady, kozy a sliepky. Prívrženci tohto kultu si od neho sľubujú vyliečenie z chorôb, osobný úspech a uspokojenie práva na pomstu.

Z/TK KBS, 12. 7. 2002

REPORT

Cirkvi o Európskej únii

V pondelok 17. júna sa v Bruseli uskutočnilo stretnutie predstaviteľov Konferencie európskych cirkví s reprezentantmi Európskej komisie (EK). Konferencia európskych cirkví (KEK) združuje 127 anglikánskych, ortodoxných, protestantských a starokatolíckych cirkví v Európe. ECAV na Slovensku je tiež členskou cirkvou. V rámci KEK pracuje Komisia pre cirkev a spoločnosť, ktorá vytvára priestor pre kontakty členských cirkví KEK s európskymi politickými štruktúrami. Táto komisia zostavila delegáciu vybraných vedúcich predstaviteľov členských cirkví KEK, ktorá sa v pondelok stretla s prezidentom EK Romanom Prodim a zástupcami komisariátu pre rozširovanie Európskej únie (EÚ). Dvanásťčlennú delegáciu viedol prezident KEK metropolita Jérémie, ekumenický patriarcha, zodpovedný za Pravoslávnu cirkev vo Francúzsku. Menšinové evanjelické cirkvi v strednej Európe zastupoval generálny biskup ECAV na Slovensku Július Filo.

Predstavitelia cirkvi v rozhovore s R. Prodim poukázali na význam hodnôt kresťanstva v EÚ v kontexte jej Charty základných práv. R. Prodi ubezpečil delegáciu cirkví o tom, že kresťanstvo je dôležitým komponentom v EÚ. K témam rokovania predstaviteľov cirkví s ďalšími reprezentantmi EK patrili Budúcnosť Európy, Rozšírenie Európy, Európska politika po 11. septembri, Vzťahy medzi cirkvami a EÚ, Úloha cirkví v budúcej Európe. (ebach)

TO GBU/TK KBS, 18. 6. 2002

KDH kritizuje rezolúciu Európskeho parlamentu

BRATISLAVA – Za neprimerané politické zasahovanie do medzinárodnoprávnej suverenity členských a kandidujúcich krajín Európskej únie považuje KDH rezolúciu Európskeho parlamentu o „sexuálnom a reprodukčnom zdraví a právach". Rezolúcia prijatá 3. júla sa podľa názoru KDH pokúša vnútiť členským i kandidujúcim krajinám únie širokú legalizáciu potratov a všeobecné sprístupnenie

(Pokračovanie ▼31)

vy ihly E-metra majú vyšetrovateľovi ukázať, či hovorí o správnej oblasti problémov a bolestí.

Základom dianetiky je predpoklad, že ľudská duša (thetan) pochádza z kozmu a je inkarnáciou bytosti, ktorá mala v minulosti oveľa vyšší fyzický a duševný potenciál. Ustavičným prevteľovaním však o tento potenciál prišla. Človek podľa nich používa len 10 percent mozgu a zvyšok je podvedomie, v scientologickej terminológii reaktívna myseľ. Do reaktívnej mysle sa zapisujú všetky situácie spojené s bezvedomím (engramy) či negatívnym správaním (overty a witholdy). Prítomnosť týchto pamäťových stôp zväčšuje reaktívnu myseľ na úkor analytickej mysle (vedomia). Thetan ustavičným prevteľovaním postupne stráca schopnosti.

Po celom svete

Scientológia rozdeľuje ľudí na bohatých a vplyvných, ktorí sú pre sektu žiadaní – a na chudobných a hlúpych (tí môžu sekte robiť otrokov). Scientológovia združujú podľa vlastných údajov sedem miliónov členov v 420 pobočkách v 48 krajinách celého sveta. Ročný obrat cirkvi sa odhaduje na pol miliardy eur.

K regiónom, kde sa scientológom najväčšmi darí, patrí stredná a východná Európa vrátane Slovenska. Po roku 1990 začali mohutný útok na stredo- a východoeurópske krajiny – len v Rusku vznikli štyri centrá. Ďalšie vznikli v Poľsku, Bulharsku a v Maďarsku. Úspech u nás dokumentujú aj pochvaly slovenským scientológom od svetových pohlavárov sekty. Cirkev má svojich ľudí v lukratívnych firmách, na dôležitých štátnych úradoch a v médiách. Scientológom vyhovuje jej ilegalita a nevedomosť, preto táto cirkev vydáva smernice na utajenie. Roku 1979 vzniklo World Institute of Scientology Enterprises (WISE), ktorého úlohou je prienik scientológie do sveta ekonomiky a politiky.

Roku 1977 sa o SC začalo zaujímať FBI. Prehľadali kancelárie centrály v Los Angeles a vo Washingtone a do väzenia putovalo 11 vrcholných predstaviteľov scientológie, medzi nimi aj Hubbardova manželka Mary Sue. Boli odsúdení za vlámanie, sprisahanie proti USA a marenie súdneho rozhodnutia. Hubbarda odsúdili roku 1978 vo Francúzsku (v neprítomnosti) na trest odňatia slobody za podvod. V Nemecku scientológovia zažalovali spolkového ministra práce a sociálnych vecí a predbežným opatrením chceli dosiahnuť zákaz jeho kritických vyjadrení na adresu SC. Najvyšší správny súd spolkového kraja Severné Porýnie – Westfálsko potvrdil, že obvinenia scientológie z vymývania mozgov, nazvanie tejto sekty kartelom útlaku nerešpektujúcim ľudské práva a zaslepenou ideológiou použil minister oprávnene. Aj správa nemeckého Spolkového úradu na ochranu ústavy za rok 1999 jednoznačne potvrdila nezlučiteľnosť programovej orientácie a aktivít scientológov so základnými princípmi slobodného demokratického poriadku a definovala scientológiu ako organizáciu, ktorá sa organizuje do totalitnej formy, zahŕňajúcej násilie a tyraniu.

Scientológia v SR

Na Slovensku začali scientológovia misiu roku 1995 a dnes majú vyše dvetisíc členov. Ich najvýznamnejšou osobou v SR je Pavol Timko. Prvé bratislavské Dianetické centrum uvádzané aj v celosvetových katalógoch tejto cirkvi prestali scientológovia prevádzkovať roku 1997. V októbri 1999 bolo v SR otvorené Scientologické dianetické centrum v Martine a v októbri 2000 nové Dianetické centrum v Bratislave, nedávno aj misia v Leviciach.

Kurzy bývajú v bratislavskej firme Aj Ozap. Finančne náročné kurzy s použitím dianetiky sa robia prostredníctvom firiem Business Succes, s. r. o., (BS) a testovanie a výberové konania prostredníctvom firmy U-man. Podľa interných materiálov BS sú medzi absolventmi scientologických kurzov aj predstavitelia firmy Softip. Jej generálny riaditeľ sa však od scientológov v tlači oficiálne dištancuje. Scientológovia školia aj firmy Wrigley, Aral, Carion, Narimex, Aj Ozap, Login, Datalan, Drukos, Devín banka, nadáciu Úsmev ako dar, SPP, bývalé VSŽ, VÚB a iné. Majú vyše 800 stálych zákazníkov. Roku 2000 v SR vyškolili v kurzoch 2 632 účastníkov. Hlavnou činnosťou firmy U-man (podľa jej vlastných materiálov) je „umiestniť správnych ľudí na správne miesta". V praxi to znamená presadiť do manažérskych pozícií slovenských firiem a organizácií ľudí prejavujúcich lojálnosť k SC.

Táto cirkev u nás nie je registrovaná, ale do konca roka plánuje vybudovať

strešnú celoštátnu štruktúru. Podľa hovorcu SC pre ČR a SR Jiřího Voráčka požiadajú aj na Slovensku o registráciu, nie však ako náboženská spoločnosť, pretože súčasný právny poriadok to neumožňuje, ale ako nezisková organizácia. Po vzniku celoštátnej organizácie sa hovorcom pre SR stane Ladislav Hajnamár. Podľa jeho slov sekta v auguste prejde do ofenzívy a spolu so scientológmi krajín V4 sa zúčastní na veľkej akcii zameranej na protidrogovú prevenciu.

V štátoch V4 je SC zaregistrovaná len v Maďarsku, kde je aj centrum pre strednú Európu. V iných krajinách však najmä ekonomické aktivity členov tejto cirkvi vyvolávajú negatívny postoj štátnych orgánov.

Semináre u nás

Majú názvy *Úspech cez komunikáciu, Neuveriteľný seminár o predaji* (NSoP), *Marketing a reklama, Plánovanie a projekty* (PaP), *Motivácia pre vedúcich pracovníkov, Som dobrý šéf* – prednáška, *Tréning pre veľtrhy a výstavy, Telefonovanie* a iné. Podobne ako to bolo napríklad v prípade zavádzania jogy do škôl je to i so scientológiou. Vždy sa nájdu takí, ktorí dovolia svoje meno spojiť s hocičím, čo príde. Využívajú kurzy organizované scientológmi, čo spôsobuje, že ich meno sa neskôr dáva ako záruka neškodnosti a pozitívneho vplyvu scientológie v danej spoločnosti. Verejne známi ľudia nie sú zneužívaní ako ostatní členovia SC. Využívajú ich na propagáciu tohto učenia bez toho, aby o tomto učení a kriminálnych praktikách čokoľvek konkrétne vedeli. Populárne a významné osobnosti, ktoré dovolili využívanie svojich mien v prospech tohto učenia, s najväčšou pravdepodobnosťou nevedia nič o psychickom nátlaku na radových členov a o základnom cieli SC – získať peniaze a moc. ■

MONIKA ŠČEVOVICHOVÁ
HOSPODÁRSKE NOVINY, 19. 7. 2002
spracované podľa:
www.antipas.sk a www.inzine.sk

Prenikli sektári medzi učiteľov?

Príslušníci Cirkvi zjednotenia, tzv. munisti, sa usilujú získať nových členov medzi mládežou na základných a stredných školách. Svoje myšlienky prednášajú žiakom na hodinách etickej výchovy. Vyplýva to zo správy o činnosti Slovenskej informačnej služby. „Nemám informácie o konkrétnych prípadoch" – povedal pre Národnú obrodu minister školstva Peter Ponický. Podľa neho „nie je úlohou ani povinnosťou" zisťovať u uchádzača o miesto učiteľa, či je členom nejakej sekty. „Sme predsa demokratická spoločnosť." Ak však učiteľ prednáša v rozpore so školskými osnovami, vedenie školy môže podľa neho „vyvodiť voči nemu dôsledky".

Podľa našich informácií minulý rok ministerstvo riešilo prípad jedného učiteľa, člena istej sekty. „Indície sa nepotvrdili, on sám totiž príslušnosť k sekte popieral" – povedal nám zdroj z rezortu školstva. O pôsobení munistov nevedeli nič ani v školách, ktoré sme oslovili. „Máme u nás iba interných kvalifikovaných učiteľov, takýto problém by mohol vzniknúť pri externistoch" – informovala nás zástupkyňa riaditeľa Základnej školy v Poprade Jela Melikovová. „Neviem o tom, že by medzi kolegami boli munisti" – konštatovala učiteľka etiky z bratislavskej priemyslovky. So žiadosťou o prednášku na hodine etickej výchovy ju žiadna sekta neoslovila.

Podľa Jozefa Genzora z Kabinetu orientalistiky SAV, ak sa munisti zamerali na žiakov základných a stredných škôl, nie je to nič výnimočné. „Najľahšie získajú pre svoju sektu práve mládež, nevyrovnanú, nezorientovanú, ľahko ovplyvniteľnú. Mladých láka a vzrušuje aj rúško tajomnosti, ktoré je so sektami späté" – povedal J. Genzor pre Národnú obrodu. Pseudonáboženské sekty predstavujú značné nebezpečenstvo. „Ak človeka vtiahnu do svojich osídel, vrátiť sa je veľmi ťažké."

V porovnaní so SC, ktorej aktivity na našom území SIS rovnako postrehla, sú munisti podstatne miernejší. „Scientológovia človeka ovplyvnia až tak, že stratí svoj vlastný úsudok a v reálnom živote je s ‚vymytým mozgom' úplne stratený" – vysvetľuje nám ďalší z expertov na sektárstvo. Na rozdiel napríklad od jehovistov využívajú munisti pri získavaní nových členov metódy, ktoré menej zasahujú do súkromia iných. „Nenavštevujú domácnosti, neponúkajú okoloidúcim na uliciach časopisy svojej viery" – dodáva expert. Odborníci sa však napriek ich „umierneniu" zhodujú, že ide o nebezpečnú sektu. ■

NÁRODNÁ OBRODA, 14. 6. 2002

(Dokončenie ▲30)

abortívnej antikoncepcie (tzv. „tabletka deň po"). Propagácia sexuálneho vzdelávania v tejto rezolúcii redukuje podľa KDH partnerstvo prakticky na sex, pričom sa vytráca kontext manželstva, rodičovstva a zodpovednosti. KDH tvrdí, že rezolúcia sa dotýka oblasti, ktorá je výlučne vyhradená zákonodarstvu členských štátov. Prijatie takého dokumentu považuje za nevyvážený a nevhodný zásah do európskej koncepcie ľudských práv a slobôd.

Za rezolúciu hlasovalo 280 poslancov, proti bolo 240, zdržalo sa 28 poslancov. Aj to podľa KDH naznačuje, že ide o rozporný dokument, keďže dôležité rezolúcie Európskeho parlamentu sú väčšinou prijímané veľkou väčšinou hlasov. Predseda hnutia Pavol Hrušovský vyjadril znepokojenie v listoch adresovaných predsedom Európskeho parlamentu, Európskej komisie a partnerskej poslaneckej frakcie Európskej ľudovej strany ešte pred hlasovaním o tejto rezolúcii. SME, 16. 7. 2002

Vatikán vylúčil sedem kňažiek

VATIKÁN – Dňa 5. augusta Vatikán vylúčil z Katolíckej cirkvi sedem žien, ktoré sa minulý mesiac nechali vysvätiť za kňažky a na výzvu Cirkvi sa odmietli kajať. Informovali o tom včera vatikánske zdroje s tým, že tieto ženy ublížili Cirkvi. Christine Mayrová – Lumetzbergerová, ktorá síce v minulosti slúžila ako rádová sestra, ale neskôr sa vydala, v rozhovore pre agentúru AFP zdôraznila, že je rozhodnutá v kňazskom úrade zotrvať. Skupinu veriacich žien z Rakúska, Nemecka a USA vysvätil za kňažky koncom júna Romulo Braschi z Argentíny, ktorý sa vyhlasuje za arcibiskupa. To však Vatikán odmieta a kardinál Joseph Ratzinger, hlava Kongregácie pre náuku viery, dal potom vysväteným ženám lehotu do 22. júla, aby uznali svoju neúčinnosť obradu a požiadali o „odpustenie škandálu". V opačnom prípade im hrozilo vylúčenie z Cirkvi. (čtk)

SME/PRÁCA, 6. 8. 2002

Komisia EÚ:
V priestoroch EÚ žiadne kríže!
Komisia Európskej únie sa vyslovila proti umiestňovaniu krížov na stenách svojich úradných miestností. Komisia EÚ je však úzko spojená s hlboko zakorenenými tradičnými hodnotami Európy, hovorí sa v odpovedi prezidenta Komisie EÚ Romana Prodiho na otázku talianskych poslancov Európskeho parlamentu (EP). „Kríže by však odporovali zaručenému právu na náboženskú slobodu." Taliansky poslanec EP Mario Borghezio zo strany Liga severu Umberta Bossiho dal podnet, aby sa v úradných miestnostiach EÚ zavesili kríže s Ukrižovaným ako výraz zásadných historických, kultúrnych a tradičných hodnôt.

KP/TK KBS, 24. 7. 2002

Havel hostil duchovných vodcov
„Teroristické útoky z minuloročného septembra drsným spôsobom vyzvali na reflexiu súčasného sveta. Neboli to títo teroristi, kto vynašiel lietadlá, radary, biologické zbrane. To sú vynálezy nás moderných ľudí" – povedal český prezident Václav Havel na včerajšom stretnutí zástupcov najrozšírenejších svetových náboženstiev. Tí sa zišli na Pražskom hrade, aby tam diskutovali o úlohe náboženstva v súčasnom svete. Na stretnutie zavítali tibetský duchovný vodca dalajláma, islamský učenec a vodcovská osobnosť iráckej opozície šejk Muhammad Muhammad Alí, švédsky duchovný a tajomník Úradu medzináboženských vzťahov pri Svetovej rade cirkví Hans Ucko, ale aj arciopát Kakuhan Enani, zástupca najvýznamnejšieho tradičného centra japonského budhizmu. S nimi diskutovali český krajinský rabín Karol Sidon a známy katolícky kňaz, politicky angažovaný intelektuál Tomáš Halík.

SME, 4. 7. 2002

LUCIA MACHÁČKOVÁ, MARTIN DOJČÁR:

Duchovná scéna na Slovensku

(Ústav pre vzťahy štátu a cirkví, Bratislava 2001, s. 174)

K bohatej spleti literatúry venujúcej sa rôznym náboženstvám, duchovným smerom, hnutiam i prúdom dostupným na slovenskom knižnom trhu pribudol ďalší titul. Tentoraz ide o pôvodný materiál mladých odborníkov Lucie Macháčkovej (politologičky a teologičky) a Martina Dojčára (teológa a religionistu) z Ústavu pre vzťahy štátu a cirkví. Cieľom tejto publikácie je zmapovať pôsobenie neregistrovaných náboženských zoskupení na Slovensku. Autori si uvedomujú, že vzali na seba neľahkú úlohu. Keďže duchovná scéna sa mení v priestore a čase, už pri vydaní boli niektoré informácie neaktuálne. Je to teda len pokus o sondu do sféry menej známych i známejších vier a presvedčení.

Autori rozdelili jednotlivé spoločenstvá podľa ich pôvodu na štyri základné skupiny: zoskupenia vychádzajúce z kresťanstva, nadväzujúce naň, spoločenstvá orientálneho pôvodu a skupiny vychádzajúce z okultizmu. Celkove nám priblížili asi päťdesiat rôznych zoskupení. Jednotlivé spoločnosti sú opísané z hľadiska všeobecnej charakteristiky, učenia, spoločenstva, inokedy je k opisu pridaná história alebo citát charakterizujúci túktorú skupinu.

Najvýstižnejšie sú priblížené skupiny vychádzajúce z kresťanstva. Niektorým skupinám (napr. Univerzálny život) je venovaný minimálny priestor, hoci by si zaslúžili hlbšie objasnenie. Popis iných (napr. Cirkev Ježiša Krista svätých neskorších dní) zas vyznieva ako mediálna prezentácia zostavená na základe dodaných podkladov. Autor úplne pozabudol na smutnú históriu spojenú s vyznávaním a praktizovaním polygamie. Kapitola opisujúca spoločenstvá vychádzajúce z budhizmu či hinduizmu je napísaná veľmi subjektívne. Martin Dojčár sa niekedy nevyhol prejaveniu osobných sympatií jednotlivým východným učeniam a zamlčal dávno známe fakty, ktoré svedčia o tom, že život ich vodcov nie je až taký duchovný, ako ho sami prezentujú (Lama Olé, Šrí Činmoj, Sái Bába). Publikácia je v závere doplnená dvoma filozofickými štúdiami zamýšľajúcimi sa nad religiozitou na rozhraní či nad novodobými trendmi religiozity.

Pri podobných publikáciách býva zvykom, že obsahujú kritické hodnotenie učenia jednotlivých skupín. Tu väčšinou úplne absentuje (majú ho len tri príspevky). Celkový dojem z prvotiny autorov je rozporný. Na jednej strane sa nám snažili pootvoriť dvere k poznaniu, ale na druhej strane ich sami zatvárajú. Nepovedia nám viac a sľubujú nám druhý diel. Dúfajme, že nejde len o marketingový ťah a že sa v druhom diele dozvieme známe pravdy o niektorých kontroverzných skupinách.

Napriek uvedeným nedostatkom však môže kniha poskytnúť stručný prehľad o pôsobení rôznych duchovných skupín a prúdov na Slovensku. Nie je však určená pre každého duchovne hľadajúceho, ale len pre tých, ktorí už majú základné znalosti o týchto skupinách a vedia rozlišovať, kto a čo sa v skutočnosti za nimi skrýva.

MIROSLAV LOJDA